Lodzer Tageblat № 193

Opłatałd ztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 10 גראשען

לאָדזער טאָגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

דינסטאָג, כ"ה מנחם-אב·פ' ראה תר"צ ‖ 19 sierpnia 1930 r. ‖ 23-טער יאָהרגאַנג

א מיליאָן קילא אויסלענדישען גאַרן אָהן צאָל

זאָל די רעגירונג ערלויבען אַריינצופיהרען קיין לאָדז

דאָס איז איצט די פאָדערונג פון דער קליינער און מיטעלער לאָדזער אינדוסטריע

דער אַרטיקעל וואָס „לאָדזער טאָגעבלאַט“ האָט נעכטען פערעפענטליכט וועגען דער אומערהערטער פּראַקטיק זינ'ם שפּינער-קאַרטעל, וועלכער מאַכט צום אונבראַנגען חרוב די לאָדזער טעקסטיל אינדוסטריע, האָט געפונען א לעבהאַפטען און שטאַרקען אָפּקלאַנג אין דער גאַנצער שטאָט.

א גאַנצע רייע קליינע און מיטעלע יודישע פאַבריקאַנטען פון בוימוואָל-סחורות האָבען זיך געוואָנדען צו אונז געוועגדעט אויסדריקענדיג זייער וואַרימע אָנערקענונג, וואָס „לאָדזער טאָג.“ האָט ערוועקט די דאָזיגע אַזוי אָנגעווייטיגטע פּראָבלעמע פאַר'ן אינדוסטריעלען לאָדז.

עס איז אויך אויסגעדריקט געוואָרען דער וואונש, אַז עס וואָלט געווען זייער וויכטיג אָנצוהויבען אַ אָרגאַניזירטע אַקציע קעגען דעם סקאַנדאַליעזען האַנדעל מיט בוימוואָל-גאַרן, וואָס עס איז איצט אַפילו שווער צו קריגען פאַר די אַזוי אויסגעדרעהטע אויפגעשרויפטע פרייזען.

אויב די פערהעלטנישען אויפ'ן גאַרן מאַרק זאָלען ווייטער אַזוי אָנהאַלטען דראָהט די קליינע און מיטעלע פאַבריקאַנטען פון בוימוואָל-סחורות רואינירט צו ווערען, דען ווייטער צו פיהרען די פאַבריקען אונטער דער מעטאָדע פון שפינער קאַרטעל איז לגמרי אונמעגליך.

ווי מיר דערוויסען זיך ווייטער איז אין משך פון טאָג געשטעט אָנגעהאַלטען געוואָרען מעהרערע פערזאַמלונגען פון פאַבריקאַנטען בנוגע דער זעלבער פראַגע. עס ווערט געפּלאַנט צו שיקען א פאַבריקאַנטען דעלעגאַציע קיין וואַרשאַ אויסצופאָל'ן, אַז די רעגירונג זאָל אויסאַרבייטען א דרוק אויף לאָדזער שפינער זיי זאָלען ליפערן געגוג גאַרן פאַר די בוימוואָל פאַבריקען, אָדער די רעגירונג זאָל ערלויבען אַריינפיהרען 1 מיליאָן קילאָ אויסלענדישען גאַרן אָהן צאָל.

עס וואָלט געווען זייער געוויינשען, אַז די לאָדזער סוחרים פעראייניגען זאָלען מיטהעלפען אָרגאַניזירען די דאָזיגע אַקציע, וואָס איז אין איצטיגען מאָמענט פשוט א לעבענס-פראַגע פאַר דער לאָדזער אינדוסטריע און לאָדזער האַנדעל.

שאַרפע רעדע פון סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי

וועגען דער איצטיגער פּאָליטישער סיטואַציע אין לאַנד

וואַרשאַ, 18. (טעל. פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

זונטאָג איז פאָרגעקומען אין שטעטעל קאַוו און גאַליציען, די גרונטשטיין לעגונג פון א אַרבייטער הויז. אין דער פייערונג האָט זיך אויך באַטייליגט סיים מאַרשאַלעק דאַשינסקי, וועלכער האָט ביי דער געלעגענהייט געהאַלטען א גרויסע פּאָליטישע רעדע. צווישען אַנדערען האָט ער געזאָגט: היינט איז דער 10-טער יאָהרצייט פון דער באָלשעוויסטישער אינוואַזיע. אין יאָהר 1920 איז צו מיר געקומען דער דעמאָלדיגער גובערנאַטאָר פון וואַרשאַ און איצטיגער פּויפּסט און ערקלערט מיר און וויטאָס'ן, אַז געראַטעוועט פוילען האָבען די פויערים און אַרבייטער. יעצט האָט אין פוילען די לאַגע זיך פיל געענדערט.

איצט איז פוילען א פּאָליציי מלוכה. מיט פוילען רעגירען מיניסטאָרען, וואָס'געוואָרען אין סטאַראָסטעס. די פאָלקס פערטרעטער האָבען קיין אָנטייל נישט אין רעגירען מיט דער מלוכה. דער סיים און סענאַט זיינען געשלאָסען. פון די דעפּוטאַטען מאַכט מען חוזק. אלץ ווערט ערלעדיגט דורך דער פּאָליציי.

דאָס פאָלק האָט קיין השפּעה נישט. די פּאָליציי מיינט, אַז נאָר זי איז קלוג. פונקט ווי אין אַמאָליגען צאַרישען רוסלאַנד האַלט זי, אַז דאָס פאָלק האָט קיין שכל נישט. אָבער גראָד אַזוי ווי אין דער גאַנצער וועלט אַזוי קען אויך אין פוילען די פּאָליציי נישט ענטשיידען אלע געזעלשאַפטליכע פראַגען.

היינט איז נישטאָ קיין אָרט פאַר אָפּרעכענען זיך. אויבען האָבען זיך בעוואוזען פערשוועגעלע לייט. אייניגע זאָגען זיי וועלן ברעכען די ביינער פון די אַנדערש דענקענדע, אַנדערע שווערען, אַז זיי האָבען געפינען זיך אָרגאַניזירט אויסצושעלטען אלע זייערע פּאָליטישע שונאים און געגנער. אַפילו אין 10 יאָהר צייט פון דער באָלשעוויסטישער אינוואַזיע האָט מען נישט געקאָנט זיך צונויפרעדען.

דערווייל וואַקסט אין לאַנד די אַרבייטסלאָזיגקייט, די אינדוסטריע איז ערגאַנגען צו א ירידה, דאָס בעדראָהט פוילען אין אויסלאַנד, וועלכע פערלירט צו אונז דעם צוטרוי. אין דער ברייטער וועלט האָט מען שוין אַפילו אָנגעהויבען שמועסען וועגען א רעוויזיע פון די גרענעצען. קען דען אלץ פערענטפערען די פּאָליציי?

דאָס לעבען שטעהט אונטערן צייכען פון דלות. די מלוכה בעאַמטע שטאַרבען פאַר הונגער. סוחרים באַנקראָטירען די אינדוסטריע איז רואינירט. ווער איז איצט אין פוילען צופרידען?

אין אַזאַ צייט שווייגט די רעגירונג. אין פאָלק צופלאַקערט זיך דער אונערלויבער קאַמף. און נישטאָ קיין מענש, וואָס זאָל מאַכען א סוף צו דער לאַגע? עס איז פאַרהאַן נאָר איין מענש, וואָס פון אויהם איז אָפּהענגיג די לאַגע. דאָס איז יוזעף פּילסודסקי, ער האָט אָבער פערוואָרפען אלע וועגען, וואָס פיהרען צו א נאָרמאַל לעבען פון פאָלק.

היינט איז נאָך אָפּהענגיג פון אויהם צו זוכען א רוהיגען אויסגאַנג פון דער לאַגע, וואָס מאָרגען וועט זיין שוין ווייט קיינער נישט.

צום סוף ווענדעט זיך דאַשינסקי צום געוועזענעם פון מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי און עצה'ט אויהם, ער זאָל אָפּטרעטען פון זיין אַמט און זאָל זיך אָפּזאָגען פון אַזאַ סיסטעם צו רעגירען מיט פוילען ווי מיט א בעזיגט פאָלק.

באַמבען-אָנפאַלער אויף דער סאָוויעטישער געזאַנדשאַפט אין וואַרשאַ

אַרעסטירט ביי סענסאַציאָנעלע אומשטענדען אין יוגאָסלאַוויען

לאָנדאָן, 18. (ספּ.)

די ענגלישע צייטונגען מעלדען, אַז אין יוגאָסלאַוויען איז אַרעסטירט געוואָרען דער אויספיהרער פון אַטענטאַט אויף דער סאָוו. געזאַנדשאַפט אין וואַרשאַ. די צייטונגען דערצעהלען וועגען דעם פאָלגענדעס:

נאָכ'ן אויספיהרען דעם אַטענטאַט, איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער שניר פון דער טייוועל-מאַשין איז געווען א ענגלישע. א פּוילישער דעטעקטיוו איז דאַן אַוועקגעפאָהרען קיין ענגלאַנד און האָט פעסטגעשטעלט, אַז די טייוועל-מאַשין האָט דאָרט געקויפט א סאָוו. בירגער, וועלכער איז געקומען קיין ענגלאַנד אויף א פאַלשען פּוילישען פּאַס פון גראָדנאָ. דער דעטעקטיוו איז אַוועק קיין גראָדנאָ און דאָ האָט ער נאָך לאַנגע זוכענישען פעסטגעשטעלט, אַז דער פערזאָן איז אַרויסגעפאָהרען קיין יוגאָסלאַוויען. דער דעטעקטיוו איז אויך אָפּגעפאָהרען קיין יוגאָסלאַוויען און געזוכט א לאַנגע צייט, ביז עס איז אויהם ענדליך געלונגען אויהם צו אַרעסטירען.

קריזיס אין דער אַראַבישער עקזעקוטיווע

ירושלים, 18. (יט"א) דער סעקרעטאַר פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע אבדול האדי האָט דימיסיאָנירט און האָט זיך גלייכצייטיג אָפּגעזאָגט פון זיין אַמט אַלס מיטגליד פון העכסטען מוסולמענישען ראַט. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט שטעהט פאַר א קריזיס אין דער אַראַבישער עקזעקוטיווע.

די דימיסיע פונ'ם סעקרעטאַר פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע זאָל זיין א רעזולטאַט פון הויפּט-מופטי, וואָס שרעקט זיך פון וואַקסענדען איינפלוס פון אבדול האדי. האַדי אַבדול זאָל זיך אַנשליסען אין דער אָפּאָזיציע וואָס שטעהט צום הויפּט מופטי.

ציניזם פון א דייטשען שיפס-קאַפּיטאַן

רעוועל, 18. (ספּעצ צום „לאָדזער טאַגעבלאַט“) פון רעוועל מעלדעט מען, אַז בעת דער מלוכה פּרעזידענט איז אָנגעקומען קיין רעוועל, האָט אַן א דייטשער שיפס-קאַפּיטאַן אַרויסגעהאָנגען אויף דער שיף א אַלטען קאַלוש מיט א פּאָר צוריסענע הויזען.

די שוידערליכע טאַט איז בעמערקט געוואָרען צו דער צייט געגען מאַטראָז איז צונויפגעשטעלט געוואָרען א פּראָטאָקאָל.

האַנדווערקער-קאַמערן וועלען נישט אָפּגעשאַפט

וואַרשאַ, 18. (ווים) אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַנגען וועגען פּראָיעקט צו ליקווידירען דעם בעגריף מלאכה און אַריינגיסען די האַנדווערקער קאַמערן אין דער האַנדלעס-קאַמער, טיילט מען אונז מיט פון די רעגירונגס-קרייזען, אַז די רעגירונג איז נישט מסכים אָפּצושאַפען די האַנדווערקער קאַמערן.

הסתדרות „מזרחי“ „וצעירי מזרחי“ — בלודז, קילינסקי 44

יזכור עם ישראל את הגבורים והקדושים שנפלו...!

היינט דינסטאַג, כ"ה מנ"א 19/8 8.15 אָוונד פּינקטליך קומט פאָר

א יזכור-אָוונט

געווידמעט דער ערשטער יאָהרצייט פון אונזערע גבורים און קדושים אין ארץ-ישראל. מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ה"ה:

הרב גוטקאַוווסקי, ב. מאַרעק און אַנדערע.

ווי אויך א פייערליכע הזכרה אויסגעפיהרט דורכ'ן בעוואוסטען חזן ה' זילבערפעניג. איינגאַנג פריי!

8E39

דאָס קאָנצעסיאָנירטע קאַנאַליזאַציע-ביוראָ פון

„Rozental i Praszkier“

INŻYNIEROWIE,

Sp. z ogr. odp.

אינהאַבער: בוי-אינזשיניר עדוואַרד ראָזענטאַל און אינזש. גרשון פּראַשקער

פיהרט אויס צו מעסיגע פרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען

קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען און פּלענער

אַדרעס: Łódź, Piotrkowska 44 (Wschodnia 63)

Telef. 162-34

שטאָטיש טעאַטער צעגעלניאַנאַ - 63 -

גאַסטראָלען פון דער ווילנער טרופּע XV יאָהר אָנפ. מ. מזאה

היינט דינסטאַג, 8.45 אָוונד — פּאָפּולערע פאָרשטעלונג

גנבים

פון בימקאָ

מאָרגען מיטוואָך

אונטערוועלט

פרייטאָג, ד. 22-טען, ערשטע אויפפיהרונג פייערליכע פּרעמיערע

„דער גולם“

פון ה. לייוויק

דער פאָר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון שטאָטישן טעאַטער פּיעטריקאָווער 74.

7-kl Szkola dla żyd. inteligencji (Zakła Freblowski)

Kacenelson-Nachumow

ul. Pomorska 20 (tel. 183-40) Zapisv w g. 4—7 pop.

7-קל. שולע פאַר קינדער פון יודישער אינטעליגענץ

קאַצענעלזאָן - נאַחומאָב

און (פרעבעל-שולע) פּאָמאַרסקאַ 20, טעלעפ. 183-40

(איינשרייבונגען פון 4—7 נאָכמיטאָג)

די שול-קאַנצלאַריע נעמט אָן איינשרייבונגען פון קנאַבען און מעדכען, וואָס זענען איז שולצוואַנג. אין פּאָרבערייטונגס-קלאַס (A) ווערען אָנגענומען קינדער פון $5^1/_2$ יאָהר. אין פרעבעל-שולע (שפּיל-שולע) קינדער פון 3—7 יאָהר.

די אינטעריכטס-שפּראַך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע איז פּויליש.

פיר קנאַבען פיר מעדכען: א פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אלע למודי-קודש אונטער דער הנהלה פון ר' י. ב. קאַצענעלסאָן. א ספּעציעלער קורס פון טאַנץ, ריטמיק, פּלאַסטיק לויט'ן פּראָג. פון טאַנץ-שולען פיר קינדער אונטער פאַכמ. לייטונג פיר פיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד געעפענט א

נאָכמיטאָג-שולע | ביז 50 % ביליגער | נאָכמיטאָג-פרעבעל-שולע

א פרישע מלחמה-געפאהר אויפ'ן באלקאן
יוגאסלאוויען דראהט מיט קריגס-ארויסטריט
אויב א האבסבורגער זאל ווערען קעניג פון אונגארן

בעלגראד, 18. (טג.)
די רייזע פון אונגארישען פרעמיער-מיניסטער גראף בעטלען קיין אויסלאנד, האט אין בעלגראד ארויסגערופען א שטארקע נערוועזיטעט.

די „פראוודא" קריטיקירט שארף די דאזיגע רייזע און ווייזט אן, אז זי שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט די פלענער ארויפצוזעצען א האבסבורגער אויפ'ן אונגארישען טראן. די דיפלאמאטישע בעמיהונגען, זאגט ווייטער די צייטונג, איז נישט בלויז א אונגארישער סקאנדאל, נאר א גרויסע אייראפעאישע שאנד.

נישט קוקענדיג אויף אלע בעמיהונגען פון די קולטור פעלקער צו דערהאלטען דעם שלום, שרעקט זיך דער אונגארישער פרעמיער נישט אפ צו טרייבען זיין געהיימע דיפלאמאטיע, וואס איז נישט מעהר ווי א דינאמיט אויפצורייסען דעם וועלט-שלום. די וועלט דארף אפשלאגען דעם אטענטאט פון גראף בעטלען אויפ'ן וועלט-שלום, פערענדיגט די „פראוודא".

בעלגראד, 18 (טג.)
„נאוואסטי" פערעפענטליכט א ארטיקעל פון וועלדע, וואו עס געפינט זיך אוצט דער יוגאסלאווישער הויף, די מיניסטארען און דער דיפלאמאטישער קארפוס. דער ארטיקעל פערופט זיך אויף א אינפארמירטע שטעלע און דראהט מיט מלחמה אונגארן און בולגאריען, ווי באלד די האבסבורגער פראגע און די פראגע וועגען מאקעדאניען לא מיטען וועט נישט געלעזט ווערען. די צייטונג זאגט ווייטער, אויב א האבסבורגער זאל בעזעצען דעם אונגארישען טראן, דאן וועט דאס בעדייטען א שטערונג פון וועלט-שלום און יוגאסלאוויען מיט דער קלענער ענטענטע וועט אין דעם פאל האבען דאס רעכט זיך צו נעמען צום וואפען.

יוגאסלאוויען ווארט נאר אפ דעם גאנג פון די ווייטערדיגע געשעהענישען. אבער לאנג וועט זי נישט זיצען מיט פערלעגטע הענד און זיך ווענדען צים פעלקערבונד. אויב דער פעלקערבונד וועט זיך אפזאגען פון אינטערוועניר, דאן וועט יוגאסלאוויען זיך האלטען ביים שטאנדפונקט, אז זי האט פרייע הענד לגבי בולגאריען. כאראקטעריסטיש איז וואס דער ארטיקעל פון דער „נאוואסטי" איז אויך פערשפרייט געווארען דורך דער אפיציעלער אגענטור אוואלא.

הונגער שטרייק אין קראקאווער תפיסה.

קראקא, (טעלעפאניש צום „לאדזשער טאגעבלאט") אין דער קראקאווער תפיסה האט היינט אויסגעבראכען א הונגער-שטרייק פון די פאליטישע ארעסטירטע.

פראפאגאנדע-פליה פון צעפעלין קיין מזרח-פרייסען

ווארשא, 18. (וויפ) דעם 24 אויגוסט וועט דער צעפעלין דורכמאכען א פראפאגאנדע-פליה איבער מזרח-פרייסען.

אין די שטעט פון מזרח-פרייסען ווערט געפיהרט א שטארקע פראפאגאנדע צו מאכען דעם צעפעלין א פייערליכען קבלת-פנים. די פראפאגאנדע ווערט געפיהרט דורך די נאציאנאליסטען, וואס ווילען פון צעפעלין-פליה מאכען א נאציאנאליסטישע דעמאנסטראציע געגען פוילען.

ענגלישע לופט-שיף „ר. 101" פליהט קיין אינדיען

פאריז, 18. (אג) די נייע ענגלישע לופט-שיף „ר. 101" נעמט אונטער א נסיעה פון ענגלאנד קיין אינדיען. די שיף איז פון זעלבען טיפ, וואס „ר. 10", וועלכער האט גאר וואס דורכגעמאכט דעם פליה פון ענגלאנד קיין קאנאדא און צוריק. ווי עס מעלדעט דער ארגאן פון דער ענגלישער ארבייטער-פארטיי, זענען שוין קיין אינדיען ארויסגעפאהרען די ענגלישע מעכאניקער און געלעהרטע, כדי פארצובערייטען די נסיעה. נעבען קאירא וועט אייגעבויט ווערען א מאסט פון 70 מעטער הויך.

דער בעריכט פון דער כותל-מערבי-קאמיסיע
וועט פערעפענטליכט ווערען ענדע אקטאבער

גענף, 18. (יט"א) דער מיטגליד פון דער כותל מערבי-קאמיסיע מיטשאיל באדר, וועלכער איז אנצט אנגעקומען קיין גענף, האט ערקלערט פאר דעם פארשטעהער פון יט"א אז דער בעריכט פון דער כותל מערבי-קאמיסיע וועט פערעפענטליכט ווערען ענדע אקטאבער און דאן וועט ער איבערגעגעבען ווערען דער ענגלישער רעגירונג.

דער בעריכט ענטהאלט א זעהר רייכען מאטעריאל.

קאנגרעס פון פ. פ. ס.

ווארשא, 18. (וויפ) דער צ. ק. פון דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי גרייט צו א אלגעמיין פוילישען פ.פ.ס-ישען קאנגרעס. דער טערמין און ארט פון קאנגרעס וועט בעשטימט ווערען אויף דער זיצונג פון הויפט-ראט אנהויב סעפטעמבער.

פראיעקט פון א אגראר-רעפארם

ירושלים. (וויפ) די פראגראם-קאמיסיע, וואס איז געשאפען געווארען ביי די דריי פויערים-פארטייען: פיאסט, וויזוואלעניע און פויערים-פארטיי-וועלכע דארף פעסטשטעלען דעם פראגראם פון ענגער צוזאמענארבייט פון אלע דריי פארטייען האט בעשלאסען אויסצוארבייטען א פראיעקט וועגען א גרויסער רעאליזירונג פון דער אגראר-רעפארם.

פראנצויזישע קאפיטאליסטען ווילען פאכטען
די איבערשלעזישע באהנען אין פוילען

ווארשא, 18. (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט). עטליכע פראנצויזישע קאפיטאליסטען ווי שניידער, קרעזאן און אנדערע, פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט דער פוילישער רעגירונג וועגען פערפאכטען זיי די איבערשלעזישע באהנען פון גדיניע.

פרידליכע ערלעדיגונג פון טערקיש-פערסישען קאנפליקט

פאריז, 18. (אג.)
דאס פערסישע אויסערן מיניסטעריום פערעפענטליכט א ערקלערונג, אין וועלכער עס ווערט אפגעלייקענט די ידיעה, אז טערקיש מיליטער זאל זיין אריבער די פערסישע גרענעץ.

דער דאזיגער קאמוניקאט פון דער פערסישער רעגירונג, וועט ווי מען רעכנט פערלייכטערן די אונטערהאנדלונגען צווישען ביידע מלוכות. דער דיפלאמאטישער קארעספאנדענט פון „דיילי טעלעגראף" ווייזט אן דערויף, וואס דער טערקישער שגריר אין פערסיען האט בעקומען ספעציעלע אינסטרוקציעס צו אונטערהאנדלען מיט דער פערסישער רעגירונג, מכח די פראגע וועגען ענדערען די טערקיש-פערסישע גרענעץ. עס איז דעריבער פערהאן א האפנונג, אז די אונטערהאנדלונגען פון ביידע מלוכות, וואס האבען אונטערגעשריבען דעם קעלאג פאקט וועלען דערפיהרען צו א פערשטענדיגונג.

גערעטעוועט 148 פאסאזשירען פון טרינקענדער שיף

פאריז, 16. (אג) אלע פאסאזשירען פון דער בעשעדיגטע שיף „טאהיטי" אין א צאהל פון 148 זענען אויפגענומען געווארען אויפ'ן דאך פון דער אמעריקאנישער שיף „ווענטורא", וואס איז נעכטען אנגעקומען אויפ'ן ארט, וואו עס האט זיך געפונען די בעשעדיגטע שיף. דאגעגען האלט מען, אז עס וועט זיך נישט איינגעבען דער „ווענטורא" צוזאמען מיט דער אומגעקומענער העלדישער שיף „פענברון" צוצופיהרען די „טאהיטי" צום ברעג.

א פרוי אריבערגעשווימען דעם באספאר

פאריז. 18. (ספכב. צום לאדז. טאג.) לויט ידיעות פון קאנסטאנטינאפאל איז די בעריהמטע שווימערין מיס גלייץ אריבערגעשווימען דעם באספאר אויף זיין בארטסטען ארט. מיס גלייץ איז איבערגעשווימען דעם גאנצען שטח, וואס בעטרעפט 6.5 קילאמעטער אין דער צייט פון 2 שעה מיט 35 מינוט.

6.40 שעה אין דער לופט

לאנדאן, 18. (אג) די צוויי אמעריקאנישע לופט-פליהער זשאקסאן און אבריען, וואס האבען אונטערגענומען דעם פרוב צו שלאגען דעם רעקארד פון האלטען זיך אין דער לופט, זענען געצוואונגען געווען זיך אראפצולאזען, איידער זיי האבען דערגרייכט די צאהל 1.000 שעה, וואס זיי האבען זיך געהאט פארגענומען.

פונדעסטוועגען האבען זיי איבערגעשטיגען דעם רעקארד פון די ברידער הונטער מיט 90 שעה און האבען זיך געהאלטען אין דער לופט זעקס-הונדערט און פערציג שעה.

„כהאב נישט געוואוסט" — איז נישט קיין ענטפער

(ב) צום פ.ק.או. קומען אפט רעזערוויסטען, וועלכע האבען זיך נישט צוגעשטעלט צו די איבונגען אין געהעריגען טערמין און זיי פערענטפערען זיך דערמיט, וואס זיי האבען נישט געוואוסט, אז זיי דארפען זיך צושטעלען.

די פ.ק.א. מאכט דעריבער בעקאנט, אז אזעלכע פערענטפערונגען ווערען נישט גענומען אין אכט, ווארום יעדער בירגער איז מחויב צו וויסען וועגען זיינע מיליטערישע התחיבות'ן.

אנשטעקענדיגע קראנקהייטען

(מ) די לעצטע וואך זענען אין לאדז רעגיסטרירט געווארען 107 פאלען פון אנשטעקענדיגע קראנקהייטען, ס'האט זיך אבער פערקלענערט די צאהל פאלען פון בויך-טיפוס, דיפטעריט און שקארלאטין.

פאר נישט-סאלוטירען א קאפראל
פער'משפט אויף 8 חדשים טורמע

(§) דער זעלנער פון לאדזשער גארניזאן, סטאניסלאוו טרוצעק איז נעכטען געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס באנק פון הויגען מיליטערישען געריכט. ער איז אנגעקלאגט געווארען דערין, וואס ער האט נישט סאלוטירט צו א קאפראל פון דער זשאנדארמעריע און פון איהם זיך נישט געלאזט ארעסטירען.

טרוצעק איז פער'משפט געווארען אויף 8 חדשים תפיסה.

לעזט און אבאנירט
לאדזשער טאגעבלאט

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
איינציגע גאסטראלען פון די ליבלינגס-ארטיסטען
ווירא קאניעווסקא און פאול ברייטמאן
היינט דינסטאג, דעם 19-טען 9 אווענט
דער שלאגער פון סעזאן! — בעגייסטע אויפפיהרונג!
פרייליך! לעבעדיג! געזאנג! טענץ!
ווירא קאניעווסקא און פאול ברייטמאן
צום ערשטען מאל אין לאדז אין דער שיינער פרייליכער אפערעטע
אמעריקאנער חתונה
№ 30 געזאנג — № 30 געזאנג
אין 2 אקטען מיט פראלאג, מוזיק פון רומשינסקי.
ראלען: סאסעל—ווירא קאניעווסקא, מלך—פאול ברייטמאן.
ס'נעמט אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, זיכטצנבערג, ליבראווסקא, נערה, און פאדערמאן. מענער: אריעל. באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, נייהויז, ראקאוו. דיריגענט: ל. זעלמאן.
אין די פארשט. בעטייליגט זיך דער ניי-אנגאזשירטער ארטיסט מ. הילסבערג.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.
אנאנס: די נאנטסטע פרעמיערע דער גרויסער אפערעטען-שלאגער „איציקל קאזאק"

די ניי-געגרינדעטע דאך-פאפע-פאבריק
„TRWAŁOŚĆ"
פון אש מולעוויטש און א. גוטמאן, סטריקאוו-לודזקי טעל. № 10
וועלכע האט זיך אין א קורצע צייט ערווארבען איבעראל דאס פולע צוטרויען מיט איהר ערשטקלאסיגער גוטע אויסארבייטונג, האבען מיר צוליב דעם פערלאנג פון די קונדשאפט ערעפענט א פאבריקס-לאגער
w Łodzi, Św. Andrzeja 27
פון אלע סארטען דאכפאפע, גאזאווע, סמאלע, פרעפערירטע, פאק און קלעבע-מאסע צו פאבריקס-פרייזען פרייזווירדיג, וועלכעס מיר בעטען די געעהרטע קונדשאפט מיט בעשטעלונגען זיך צו אונז צו ווענדען.
מיט אכטונג
A. Szmulewicz און A. Gutman

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców
w ŁODZI
Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136-46 i 188-34
39 צעגעלניאנא 39
פראנט 1-טער שטאק — פראנט 1-טער שטאק
נעמט אן וועקסלען, פראכטען און פערשידענע דאקומענטען אויף אינקאסע אויף אלע פלעצער אין גאנץ פוילען ביי א מינימאלער פראוויזיע און צאהלט אויס דעם זעלבען טאג, ווייזט איבער געלד אויף גאנץ פוילען, נעמט אן וקלאדען איינלאגען, נדן-געלדער און קלענערע אפשפארונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאכט דיס קאנטא און גיט ארויס אוואנסען אויף 'אינקאסא.
ערלעדיגט אלץ פינקטליך און רעעל.
די באנק איז אפען פון 9 ביז 2 מיטאג.

Dr. med. H. Różaner
ספעציאליסט פון הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-08
נעהמט אן פון 8—10; 5—8 אווענד
אספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Med. E. Reicher
ספעציאל ארצט
פאר הויט האר און וועגערישע קראנקהייטען
דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע
פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8—11
פריה און 6—9 אווענד. זונטאג פון 1—9 מיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזע

לויהן-ארבייט
ווערט געזוכט פאר שטרייך-גארן-שפינעריי, צווירנעריי, רייטעריי וועבעריי (ענגלישע און קארדשטוהל) מיט זעמטליכע פאכמענישע עצות אוים'ן ארט
Kwaśner & Lindenfeld,
Karola str. 11 telef. 121-42

Dr. L. PIKIELNY
UROLOG
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז, אורין-קראנקהייטען
Nawrot 8. telefon 219-90
נעמט אן פון 4 — 7

Dr. A. Mazur
ווסכאדניא 65, — טעל. 166-01
נעמט אן פון 10—2.31,30 און 4—6 אווענדו:

Dr. med. Adam Bender
נארוטאוויטשא 30 טעל. 114-75
ספעצ. אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

Dr. med. A. Banasz
ספעציאליסט פאר נירען און בלאזען-קראנקהייטען
וואלטשאנסקא 23 טעל. 139-88
נעמט אן פון 3—4 נאכמ.

לאָדז 19 אויגוסט 1930
זון אויפגאַנג: 4.26
זון אונטערגאַנג: 6.52
דינסטאָג, כ"ה מנחם-אב תר"ץ
פ' ראה

טאָג-כראָניק

יאהרגאַנג 1909 אין די מיליטערי'שע רייען

דער יאָהרגאַנג 1909 וועט אין ערשטען טערמין אַריינגעצויגען ווערען אין די מיליטערישע רייהען פון 1. ביז'ן 10 אָקטאָבער ד. י.

לאָדז די שטאָט פון שווינדזוכט

די סטאַטיסטישע אָפּטיילונג ביי דער מלוכה'שער היגיענישער שול אין פוילען האָט פעסטגעשטעלט, אַז די גרעסטע צאָהל טויט - פאַלען צוליב שווינדזוכט פּיפעוט אונזער גאָט געבענטשטע שטאָט לאָדז.

אויף יעדער 10 טויזענד איינוואוינער שטאַרבען אין לאָדז יעהרליך 24.6 פּראָצענט, בעת אין ווארשא דערגרייכט דער פּראָצענט 18,1, ווילנא 10,5 פּראָצענט.

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס פון באַנדיטען

הויבט זיך די נייע וואָך אָן אין לאָדזער קרייז-געריכט

(ס) אין אַפּריל פ. י. איז דער לאָדזער אויספאָרשונגס - אַמט מעהרערע מאָל אַלאַרמירט געוואָרען צוליב פערשידענע גנבות און דרייסטע באַנדיטען-אָנפאַלען.

אין דער נאַכט אויף'ן 14. אַפּריל 1929 האָבען זיך אַריינגעקומען אין דער קירכע אויף אַלט-שטאָט עטליכע גנבים, אַרויסגעגנב'עט אַ פּאָר שנירלעך קרעלען און צוזאַמען די געלד-ביקסלעך, פון וועלכע זיי האָבען אַרויסגענומען דאָס געלד. אין אַ פּאָר וואָכען שפּעטער האָבען זיך ווידער אַריינגעקראָגען דורך אַנ'איינבראָך אין דעם זעלבען קאָשטשאָל גנבים, וועלכע האָבען צוגענומען צוויי געלד - פּושקעס און געהייליגטע געפעסען.

דעם 23 אָקטאָבער פ. י. זענען אַריינגעקומען אין יובעליר-געשעפט פון יהודה בורשטיין (זגערזשער 50) עטליכע פערמאַסקירטע און בעוואָפענטע באַנדיטען, האָבען צוגערויבט 24 זייגערלעך און אַנדערע קאָסטבאַרקייטען.

אין דער נאַכט פון 5. נאָיעמבער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַנ'איינבראָך אין דעם „יענער געשעפט" אויף פּיעטריקאָווער 114. פון וואַנען עס זענען אַרויסגעגנב'עט געוואָרען 12 רעוואָלווערען, 1000 קוילען און 750 זל. מזומנים.

מיט אַ פּאָר טעג שפּעטער האָבען זיך אַריינגעריסען אין ה' בערזיש'ס וואוינונג אויף אַלעקסאַנדער גאַס 12 באַנדיטען מיט רעוואָלווערען, אויסצופיהרען דאָרט אַ רויב-אָנפאַל, זיי האָבען אָבער דעם ציל נישט דערגרייכט ווייל די טעראָריזירטע האָבען געמאַכט אַ גוואַלד.

נאָך דעם מאָרד איבער העלענא גאַדאָמסקא, וועלכע איז אומגעקומען דורך אַ רעוואָלווער - קויל פון לעאָן סטעמפּניאַק (זשעלאַזנאַ 11), האָט די פּאָליציי ערשט אַרויסגעפיהרט אויף די שפּורען פון די באַנדיטען.

די פּאָליציי האָט דאַן פעסטגעשטעלט אַז דער רעוואָלווער פון'ם אַרעסטירטען סטעמפּניאַק שטאַמט פון דער גנבה אין דער „יענער פירמע". דער אַרעסטירטער אַלשעווסקי האָט זיך מודה געווען אין אויספיהרען די גנבה אין דעם דערמאָנטען געשעפט. בעת'ן פערהער האָט אַלשעווסקי אַ ציטערנדער עטליכע מאָל געענדערט זיין אויסזאָגע. ווי שפּעט עס איז. ווען דער אַגענט האָט איהם געפּרעגט. און וואָס ער האָט איהם אַזוי שטאַרק צו ווייסען ווי שפּעט עס איז. האָט אַלשעווסקי אָנגעהויבען צו דרעהען מיט דער צינג. אָבער אַז ער איז צוגעדרוקט געוואָרען צו דער וואַנד, האָט ער מודה געווען, אַז ער צוזאַמען מיט איינעם זיגמונט מאַטשעיעווסקי און סטאַניסלאַוו דאַלעק האָבען געפּלאַנט אויסצופיהרען אַ רויב-אָנפאַל אויף דעם יובעליר-געשעפט פון מאַביאַש אויף פּיעטריקאָווער גאַס, נישט ווייט פון פרייהייטס-פּלאַץ. דעם באַנדיטען-אָנפאַל האָבען זיי געזאָלט אויספיהרען אין טאָג, ווען אַלשעווסקי איז אַרעסטירט געוואָרען. אַלשעווסקי האָט נאָך צוגעגעבען, אַז דאַלעק און מאַטשעיעווסקי האָבען שטענדיג ביי זיך צו 3 רעוואָלווערען און זיי וועלען זיך נישט איבערגעבען דער פּאָליציי לעבעדיגערהייט.

הערענדיג אַזעלכע דיבורים, זענען עס געוואָרען פּאָליציי - בעאַמטע און צוויי [...] אַוועק זוכען דאַלעק'ן מיט מאַטשעיעווסקי'ן. מאַטשעיעווסקי'ן האָבען זיי אין דער היים נישט געטראָפען. בעת דער רעוויזיע איז מאַטשעיעווסקי אַהיים געקומען. ער האָט געוואָלט אַרויסכאַפען פּלימה דאָס איז איהם נישט געלונגען. ביי מאַטשעיעווסקי'ן זענען געפונען געוואָרען 2 רעוואָלווערען מיט עטליכע צעהנדליג קוילען. אויף דער פּראַגע, וואו דאַלעק געפינט זיך, האָט ער ערקלערט, אַז דאַלעק וואַרט אויף איהם אויף ראָג זגערזשער גאַס און באַלוטער שטראָס, נעבען הויזניק'ס צוקערניע.

אויפ'ן אָנגעוויזענעם אָרט איז איין פונקציאָנאַר אונטערגעקומען דאַלעק'ן פון הינטערוויילעכ'ס, איהם צוגעלעגט אַ רעוואָלווער צום קאָפּ און איהם געהייסען אויפהויבען די הענד אין דער הויך. דאַלעק האָט די הענד נישט אויפגעהויבען, נאָר האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און גענומען שיסען צום [...] פּאָליציי-אַגענט. יענער איז אָפּגעשפּרונגען אויף אַ צוויי מעטער און אויסגעשאָסען צו דאַלעק'ן. דער באַנדיט איז אַנידערגעפאַלען אויף דער ערד און ליגענדיג אַנ'איבערגעקעהרטער האָט ער נאָך געשאָסען אין אַלע זייטען. די אַגענטען האָבען געגעבען אַ פייער אויף דעם געפעהרליכען פערשוין, וועלכער איז סוף כל סוף געבליבען ליגען אַ טויטער אין אַ קאַלוזשע בלוט.

ביים דער'הרג'עטען זענען געפונען געוואָרען דריי רעוואָלווערען, 100 קוילען און אַנ'עלעקטרישע מאַשינען-לאָמפּעל, ווי אויך אַ טריקאָ-מאַסקע.

בעת מאַטשעיעווסקי'ס פערהער, האָט ער געזאָגט, אַז צוזאַמען מיט דאַלעק'ן האָט ער געשאַפען אַ באַנדיטען-באַנדע, וואָס האָט זיך געשטעלט דעם ציל אויסצופיהרען גנבות, רויב-אָנפאַלען און אַנדערע רציחות. צו דער שייכע האָט געהערט אַלשעווסקי.

מאַטשעיעווסקי האָט זיך מודה-געווען, אַז די אַלע דערמאָנטע גנבות זענען אויסגעפיהרט געוואָרען דורך זיין באַנדע.

ס'זענען אויך אַרעסטירט געוואָרען איינינגע פּאַסער'ס.

די גנבה אין קאָשטשאָל האָט מאַטשעיעווסקי אויסגעפיהרט בשותפות מיט אַלשעווסקי'ן. איבערצייגענדיג זיך, אַז די חפצים זענען נישט קיין גאָלדענע, נאָר פּאָרצעלייענע, האָבען זיי די רעליקוויעס בעגראָבען אין אַ קעלער פון הויז, וואו זיי וואוינען. לסוף האָבען זיי מורא געקריגען, אַז די זאַכען וועלען ענדליך געפונען ווערען, האָבען זיי זיי בעגראָבען אויפ'ן יודישען בית-עולם. דאָרט האָבען זיי אויך בעהאַלטען די רעוואָלווערען פון דער „יענער-פירמע".

דעם 28. ד. ח. וועט פאָרקומען דער פּראָצעס געגען די געפעהרליכע באַנדיטען.

עס ווערען גערופען 50 עדות.

קליינער פעליעטאָן.

גשם

וואָס זאָגט איהר נישט צו דעם ביסעל גשם? אַביסעל צע'גשם'ט זיך. רק עס גיסט, רק עס רעגענט. דער הימעל האָט זיך צעוויינט. מיט ביטערע טרערען וויינט דער הימעל.

צוליב וואָס וויינט דער הימעל? צוליב טרעווירענוס'עס חוצפה'דיגע רעדעס, צוליב דעם, וואָס ר' הענעך בערגער „זאַסטאַמפּיעט" איצט דעם קהלה-פּרעזעס און אפשר גאָר צוליב דער „לאָיאַלער" פּאָליטיק צו די יודען פון דער ענגלישער „לינקער" רעגירונג...

נאָר וואָס איז די נפקא מינה, צוליב וואָס, אַבי ס'רעגענט. אַבי ס'גיסט, ווי מיט צעבערס.

אמת, מ'בענשט טאַקי שמיני עצרת-גשם. רעגען איז טאַקע אַ ברכה, אָבער במה דברים אמורים, ווען איז דאָס אַלץ גערעדט געוואָרען? — אַז ס'רעגענט אין דער צייט און מיט אַ מאָס. דער איצטיגער רעגען אָבער איז געגליכען צו די היינטיגע ווייבלעך — אָהן אַ מאָס: רעדען אָהן אַ מאָס, די קליידער און די דעקאָלטען זענען אָהן אַ מאָס, די „צניעות" איז אָהן אַ מאָס, פּירטעוועוען אָהן אַ מאָס און געלד ביים מאַן נעמען זיי אויך אָהן אַ מאָס...

האָבען מיר טאַקע גרויסע צרות פון דעם דאָזיגען ביסעל גשם. די קאַרטאָפעל פוילען אין דר'ערד, אין די ליעטניטשקעס „טאָפּיען" אין די דאָרפּישע כאַטקעס. די סוחרים, וואָס האָבען נאָך געהאַט בדעה צו לייזען פאַר אַביסעל „זאַדע וואַסער" (לייכטע האַלב זיידענע שטאָפען) געניצען. די „כלאַדניעס" האָבען זיך אָפּגעקיהלט... די דירעקטאָרען פון דעם טיק גאַרטען-רעוויעס אין לאָדז פּאַכען מיט דער נשמה, און דעם ערגסטען סוף, מיינט איהר, ווער האָט? — דער, וואָס האָט שיך מיט צעריסענע זוילען. אַ סך מאַנופאַקטוריסטען און געוועזענע לאָדזער „מאַגנאַטען" פיהלען נעבעך ביי די איצטיגע רעגען'ס דעם טעם פון זוילען-לאָזיגקייט...

צי וועט דער רעגען אויפהערען?

אָך, ס'וועט ווייטער גיסען.

פון וואַנען ווייסען מיר דאָס?

ווייל דער מעטעאָראָלאָגישער אינסטיטוט זאָגט נביאות אויף שעהנע וועטערען, מסתמא וועט זיין, ווי תמיד — יאָקעל קאַפּויר...

אב-נעמ

—:0:—

4 יאהר תפיסה פאַר אַ גנבה

(פּ) דער גנב יוזעף בירקאַ איז אַמאָל אין אַנ'אָוונד אַריינגעקומען צו דער פּראַנציסקאַ טורטשאַק אויף זאַווישע און פאַרשטעלענדיג זיך אַלס גוטער בעקאַנטער פון איהר מאַן, האָט ער געבעטען, אַז זי זאָל איהם לאָזען איבערנעכטיגען ביי זיך אין הויז. די פרוי האָט איהם ערלויבט און ער איז דאָרט געשלאָפען. און עהרטעגס אַרויסגעגנב'עט אַביסעל מלבושים פאַר טויזענד זלאָטיס און אַנטלאָפען. פּאָליציי האָט איהם געכאַפּט. נעכטען איז ער געשטאַנען פאַר'ן געריכט. ער האָט בעקומען 4 יאָהר תפיסה.

אקטועלע בעמערקונגען

(די שעהנהייטס-היגיענע אויף זומער)

פון די פריהערדיגע אַרטיקלען איז שוין די לעזער בעוואוסט וועגען דער שעדליכער ווירקונג פון דער זון אויף דער הויט פון פּנים. בעגינצענדיג זיך מיט די זון-בעדער, וועלכע ברענגען אַרויס אַנ'אינטענסיוועו שטאָף-ווע קסעל פון אָרגאַניזם, וואָס ברענגט צו אַנ'ערפרישונג פון דער הויט, פונ'ם קערפּער און פון פּנים, הגם עס איז פערדעקט דאָס פּנים שטעלט אָבער מיט זיך פאַר אַ צו קליינע איבערפלאַך, אַז דער אונבעדייטענדער סכום פון ליכט-ענערגיע זאָל ווי געהעריג ווירקען אויף די געפעסען פון אָרגאַניזם און דערצו קומט נאָך צו דאָס, וואָס דורך דעם טיילען זיך אויס זעהר שטאַרק די בעזיטס-דרוזען. בעלייכטען דאָס פּנים מיט קרעם איז שעדליך, ווייל דאַן פאַלט אָפּ דער מאָמענט פון דורכפלוטען, די רעזולטאַטען פון דורכלייכטען דאָס פּנים בעווייזען זיך ערשט אין הערבסט, און דאָס אויסגעטרוקענטע, ריבע און גרעבליכע הויט גרינצעלט זיך פריהצייטיג.

מיט איין וואָרט: מען דאַרף היטען דאָס פּנים געגען דער ווירקונג פון דער זון איינפּודערנדיג זיך מיט דעם אונשעדליכען פלאַנצען - פּודער. איך קאָן נאָר אייך רעקאָמענדירען דעם עקזאָטישען פּודער Dr. Lustra און פאָלגענדע קאָלירען: נאַטירליכער ראַשעל-סאַל, באַנאַנען-קאָליר, ראָזע אָדער ברוין.

די בעשעדיגטע צערע פון דער זון ווערט אויפגעפרישט, ווען מען בענוצט צום פּנים דעם קרעם „Oxa" פון לויט דעם רעצעפּט, וואָס Dr. Luster איז ביינגעלעגט דערצו דאָס איז אויך גוט פאַר אַ פערעלטערטע צערע.

Dr. Z. B.

ראַדיאָ פּראָגראַם

דינסטאג, 19 אויגוסט.

לאָדז (233.8) 11.58 שעה-צייכען, 12.05—13.15 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק; 13.15—13.20 טעגליכער פּראָגראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער-רעפּערטואַר; 16.15—17.10 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק, 17.10-17.25 כליה-רגע „געשיכטע פון פוילישען פליהעוועזען (טר. פון וואַרשא), — 17.25—18. פּערטראַג, (טר. פון קראָקא), - 18.—19. נאָכמיטאָג-קאָנצערט [...] דורכ'ן ראַדיאָ-אָרקעסטער אין ס. קאָזאַלסקי (טענאָר). 19.—19.20 פּערשידענעס, 19.20—19.30 גראַמאָפאָן-פּליטען (טר. פון וואַרשא) 19.30—19.45 ערצעהלונג פון פּראָפ. ב. ריכטער (טר. פון וואַרשא), 19.45—20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מיטוואָך קאָמוניקאַטען און שעה-צייכען, פון וואַרשא, 20 — 20.15 ראַדיאָ-פּרעסע-זשורנאַל (טר. פון וואַרשא) 20.15—22.30 „קאַרמען" (אָפּערע) פון גראַמאָפאָן-פּליטען, 22.30 (טראַנסמיסיע פון וואַרשא) 22.45 וועטער, פּאָליציי, ספּאָרט, און פּ. אַ. ט. קאָמוניקאַטען.

—:0:—

זונטאָג דעם 17.8 איז פאָרגעקומען אַ גרינדונגס-פערזאַמלונג פון אַ פעראיין פון זדונסקאַוואָליער אין לאָדז, עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו זאַמלען געלד אויף אַ לאָקאַל. 3637

ווער ווייס?

די 18-יעהריגע חיה קויפמאַן, אַ דינסט ביי ה' שוויעטאַנסקי וואָסקאָדניאַ 55 איז שבת 3 מיטאָג אוועק פון דער היים איז ביז איצט זיך נישט אומגעקעהרט. זי איז פון מיטעלען וואוקס, האָט אַ אייל געזיכט לאַנגע האָר.

ווער עס ווייס עפּעס וועגען איהר ווערט געבעטען צו מעלדען.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

פיר נייע רעגולאַציע-אָפּמאַכען

(ס) אין נאָוועמבער פ. י. איז געמעלדעט געוואָרען אונטער אַנ'אָפּאַרלאַשט דער בעזיצער פון דער רעסטאָראַן אויף פּאָמאָרסקאַ 115, בערנאַרד האַנעמאַן.

האַנעמאַנ'ס קרעדיטאָרען האָבען אָפּגעהאַלטען עטליכע פערזאַמלונגען, אויף וועלכע דער באַנקראָטירטער איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ פאָרשלאָג צו רעגולירען זיינע חובות אויף 20 פּראָצענט אין משך פון 3 און אַ האַלב יאָהר. די ערשטע 10 פּראָצענט וועט ער צאָהלען 18 חדשים נאָכ'ן בעשטעטיגען דעם אָפּמאַך און די צווייטע 10 פּראָצענט מיט 2 יאָהר שפּעטער. פאַר דעם אָפּמאַך האָבען זיך אַרויסגעזאָגט 14 קרעדיטאָרען, וואָס רעפּרעזענטירען 13680 זל. נעכטען האָט געשטימט בעל'ן די פירמע „שטאַנדאַרט נאָבעל", וועלכע מאַהנט 694 זל. אויף דער לעצטער סעסיע האָט דאָס האַנדעלס-געריכט דעם דאָזיגען רעגולאַציע-אָפּמאַך בעשטעטיגט.

* * *

אין אַפּריל ה. י. איז בעשטימט געוואָרען אַ „נאַדזאָר" דער פירמע „ווייסשטיין און מאַיערטשאַק" ווי אויך איהרע בעזיצער יואל ווייסשטיין און מיכאל מאַיערטשאַק. וועלכע פיהרען אַ גאַרניטור-פאַבריק אויף צעגעלניאַ נאָם 13. נאָכ'ן אָפּלויף פון דעם טערמין איז די פירמע אַרויסגעטרעטען צום געריכט מיט אַ פאָרשלאָג צו פערלענגערן רעגולאַציע אונטערהאַנדלונגען מיט די קרעדיטאָרען, מחמת דער קריזיס מאַכט אונמעגליך דער פירמע זיך אויסצוגלייכען פּונקטליך פון די פערפליכטונגען. די פירמע האָט דאַן אויסגעדריקט איהר גרייטקייט צו רעגולירען אויף 40 פּראָצענט אין 4 האַלב-יעהרליכע ראַטעס. דער רוב פון די קרעדיטאָרען האָבען זיך אַרויסגעזאָגט פאַר'ן אָפּמאַך, וועלכער איז איצט בעשטעטיגט געוואָרען.

* * *

דאָס האַנדעלס געריכט האָט אין נאָוועמבער 1929 אָפּגעזאָגט צו בעשטימען אַ „נאַדזאָר" פאַר מיכאל ראָזען, וועלכער פיהרט אַנ'אונטערנעהמונג פון טעקסטיל - אויסאַרבייטונגען אויף ציגעלניאַנע 42. ה' ראָזען האָט אַפּעלירט געגען דער דעציזיע. דאָס אַפּעלאַציע-געריכט איז אַרויסגעגאַנגען פון דער הנחה, אַז אויב דער עקספּערט האָט אַרויסגעזאָגט אַ גוטע מיינונג וועגען ראָזען'ס געשעפטס-אונטערנעהמונג און סאָלידקייט, וואָס איז אויך אונטערגעשטראָכען געוואָרען דורכ'ן טעקסטיל - אינדוסטריעלער - פערבאַנד, ווי אויך צוליב דעם, וואָס די אַקטיוואַ האָבען אַנ'איבערגעוויכט איבער די פּאַסיווען און דער רוב פון די קרעדיטאָרען זענען מסכים אויפ'ן בעשטימען ראָזען דעם געריכט'ס - אויפזיכט — דאַרף מיכאל ראָזען געגעבען ווערען אַ „נאַדזאָר" אויף 3 חדשים, רעכענענדיג פון 13. יאַנואַר 1930.

אין אַפּריל ד. י. איז ראָזען אַרויסגעטרעטען צום געריכט מיט דער ביטע איהם צו ערלויבען אונטערהאַנדלען וועגען אַ רעגולאַציע - אָפּמאַך. ער וויל רעגולירען אויף 40 פּראָצענט אין 4 גלייכע האַלב-יעהרליכע ראַטעס. דאָס געריכט האָט די ביטע בעריקזיכטיגט. איצט איז דער רעגולירונגס - אָפּמאַך דורכ'ן געריכט בעשטעטיגט געוואָרען.

* * *

יודעל לעדערמאַן, דעם בעזיצער פון דער פירמע „י. לעדערמאַן אויף נאַוואָמיעסקאַ 4" און „פּאַריזער קאָנפעקציע מאַגאַזין אין לאָדז" (נאַלעווקי 22) איז אין אַפּריל ד. י. בעשטימט געוואָרען אַ געריכט'ס - אויפזיכט אויף צוויי חדשים. איצט האָט ה' לעדערמאַן דערלאַנגט אַ ביטע צו ערלויבען איהם שלוסען אַ רעגולאַציע-אָפּמאַך. ער וויל רעגולירען אויף 70 פּראָצענט אין משך פון אַנדערטהאַלב יאָהר. דאָס געריכט האָט ערלויבט רעגולאַציע - אונטערהאַנדלונגען פון י. לעדערמאַן מיט זיינע קרעדיטאָרען.

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(9. פאָרטזעצונג)

— האָט גאָרנישט קיין מורא, ליבעס פרייליין, איך וועל אייער מוטער געזונדערהייט אָהנזאָגען. וואָלט איהר אפשר געוואָלט אַזוי גוט זיין און מיר ווייזען דעם וועג?

און אויף אַזאַ אופן איז דער דאָזיגער יונגערמאַן אַריינגעדרונגען אין דעם מערקווירדיגען הויז.

אויפ'ן צווייטען טאָג האָט זיך אין דער וואוינונג פון פראַניץ פּעלד בעוויזען דער יונגערמאַן אַלפרעד מילער און זיך נאָכגעפרעגט אויפ'ן געזונד פון זיין פרוי.. און הגם דער בעל-הבית פון הויז האָט דעם גאַסט נישט גערן געזעהען ביי זיך אין הויז, האָט ער דאָך געמוזט צוגעבען, אַז ער האָט איהם אַ זעהר גרויסע געפעלינקייט געטאָן, געבענדיג הילף זיין אומגליקליכער פרוי אין אַ מאָמענט פון נויט, וואָרום צו היים האָט פּעלד געליבט זיין פרוי און טאָכטער. חוץ דעם האָט זיך דער יונגערמאַן אַלפרעד מילער אַרויסגעוויזען אַלס זעהר סימפּאַטישער און אינטעליגענטער מענש און דעריבער איז טאַקע נישט געווען קיין וואונדער, וואָס דער לעצטער האָט אין פערלויף פון אַ גאַנץ קורצער צייט געוואונען די פולשטענדיגע סימפּאַטיע פון די פּעלדס. און ער איז טאַקע געוואָרען אַ טאָג-טעגליכער גאַסט ביי זיי אין שטוב.

צווישען אַלפרעד מילער און פרייליין בעלאַ האָט זיך דערווייל צופּלאַקערט אַ פייערדיגע ליבע, פון וועלכער די מוטער איהרע איז געווען זעהר צופרידען. דאָך אָבער האָט פראַניץ פּעלד אין אָנהייב נישט געוואָלט הערען דערפון. נעזונג האָט אָבער דאָך פרוי פּעלד אין צוים אַ צייט שפּעטער איז פאָרגעקומען די פערלאָבונג פון דעם יונגען פּאָר.

בלויז איין בעדינגונג האָט פראַניץ פּעלד געשטעלט דעם יונגענמאַן און דאָס איז געווען: זיין פערלאָבונג מיט זיין טאָכטער און דאָס פערקעהרען אין זיין הויז דאַרף דערווייל בלייבען בסוד; עס דאַרף זיך דערפון קיינער נישט דערוויסען און אויך דאָס זעהען צווישען זיך זאָלען זיי נאָר אין געהיים.

גליקליכע טעג האָבען זיך אָנגעהויבען פאַר דער מוטער פון דער ריינער טאָכטער, פאַר פרוי פּעלד, די איינציגע איינוואוינערין פון דעם דאָזיגען געהיימניספולען הויז, וועלכע האָט איצט געלעבט מיט דעם גליק און צופרידענהייט פון איהר היים-געליבטער טאָכטער.

איהר פאָטער אָבער, פראַניץ, איז וואָס אַ טאָג אַלץ מעהר צוריקגעצויגענער און שטילער געוואָרען.

אומזיסט האָט איהם זיין פרוי געבעטען, ער זאָל איהר דערצעהלען וועגען זיינע זאָרג און וועגען דער סיבה פון זיין מרה-שחורה. ער פלעגט זי אויף איהרע פראַגען אָפּ[...] מיט פערשיידענע תירוצים און אויסריידען. אָפט פלעגט ער דאָס אַרויספאָרען אויף זיין געזונד-צושטאַנד. און הגם ער האָט זיך בעמיהט צו פערבאָרגען זיין זאָרג און צער פאַר די אויגען פון זיין פרוי, איז דאָס איהם אָבער דאָך נישט געלונגען.

דאָס האָט אַזוי שטאַרק געווירקט אויף דער פרוי פּעלד, אַז זי איז אויך אַריינגעפאַלען אין אַזאַ פערזאָרגטער שטימונג.

אין אַ געוויסען אָוונד איז פראַניץ געקומען צו זיין פרוי און איהר ערקלערט, אַז ער מ'ז איצט אוועקגעהן אויף עטליכע שעה צייט.

מען קאָן זיך פאָרשטעלען, וואָס פאַר אַ געוואַלדיגע איבערראַשונג עס האָט בעהערשט דער פרוי פּעלד. זי האָט איהם דאַן געבעטען, ער זאָל איהר זאָגען די סיבה פון זיין פּלוצלינגען פערלאָזען אין אָוונט דאָס הויז, אָבער ער האָט אונמער פערשוויגען [...] אַרויסגערעדט זיך פון איהרע פראַגען און מיט אַ קורצען „זיי געזונד" האָט ער זיך בעגריסט פון איהרע אָרעמס און איז אוועק אין שטאָט אַריין.

אין דעם דאָזיגען אָוונט, איז ווי תמיד געקומען אַלפרעד מילער אויף בעזוך. די מוטער אָבער איז געוועזען געצוואונגען צו פערלאָזען די געזעלשאַפט פון דעם פערליבטען פּאָרעל, ווייל די אויפרעגונג איז ביי איהר געוואַקסען פון שעה צו שעה. זי איז אַריין אין איהר צימער.

דאָרט, אין איהר בודואַר, האָט די מורא דערגרייכט דעם העכסטען גראַד. זי איז אויסגעבראָכען אין אַ העפטיגע געוויין, אָבער אויך די טרערען זענען נישט געווען אימשטאַנד צו מילדערן איהר פערצווייפעלטקייט און צער.

עס זענען דורך איהר קאָפּ דורכגעפלויגען די פערגאַנגענע טעג פון איהר לעבען. די איבערלעבענישען, וואָס זי האָט דורכגעמאַכט אין איהר היימלאַנד, אַמעריקא, צוזאַמען מיט איהר מאַן, זענען ווידער אויפגעוואַכט געוואָרען אין איהר זכרון.

ווי פּלאָגנדיג און מיהזאם איהר מאַן פלעגט אַרבייטען, כדי צו שאַפען ברויט, אָבער ליידער האָט ער קיינמאָל צו דעם נישט געהאַט קיין מזל. שווערע טעג זענען עס געווען אין זייער לעבען.

אַ ציטער איז אַדורך דורך איהרע גלידער, ווען זי דערמאָנט זיך יענע נעכט, אין וועלכע איהר מאַן פלעגט פאַר שרעק און פערצווייפלונג מורמלען עפּיס אונפערשטענדליכע ווערטער. אַזוי ווי לעבעדיגע בילדער האָט זיך פאַר איהר איצט דאָס אַלץ בעוויזען.

און ווידער שווימט פאַר איהר אויף דער פערדאַכט, אַז איהר מאַן בעהאַלט פאַר איהר אויס אַ סוד, וועלכען ער וויל פאַר איהר נישט ענטפּלעקען. זאָל די סיבה פון זיין פּלוצלינגען אוועקגעהן איצט האָבען עפּיס אַ שייכות מיט יענעם סוד, וואָס ער בעהאַלט פאַר איהר אויס? די דאָזיגע פראַגע האָט נאָך פיל פאַר פערשטאַרקט די מורא פאַר איהר מאַן. זי וואָלט איינגענטליך געדאַרפט איצט פערלאָזען דאָס הויז, כדי אויסצופאָרשען, וואוהין איהר מאַן איז איצט געגאַנגען. זי מאַג עס אָבער נישט טון צוליב איהר היים-געליבטער טאָכטער, וועלכע ווערט דורך ביידע פאַרגעשטערט.

עס איז אַוועק אַ שעה אָבער פּעלד איז אַלץ נאָך נישט צוריקגעקומען.

ווען אַלפרעד מילער האָט זיך געזעגענט און פערלאָזט דאָס צימער, איז בעלאַ גלייך אַריין צו איהר מוטער.

מיט דער גרעסטער אָנשטרענגונג האָט פרוי פּעלד אויסבעהאַלטען איהר זאָרג און צווייפעל פאַר איהר טאָכטער און איז מיט אַ פריינדליכער שמייכעל זי געבעטען, אַז זי זאָל געהן שלאָפען.

— דער טאַטעשי איז דאָך אָבער נאָך נישט צוריקגעקומען? — האָט בעלאַ מיט אַ ליבליכען שמייכעל אַ זאָג געטאָן.

— די דאַרפסט נישט וואַרטען אויף איהם. ער האָט מיר צוגעזאָגט, אַז [...] דער בעשטימטער שעה וועט ער צוריק זיין. געה, מיין קינד, געה! די ווייסט דאָך, אַז דיין טאַטע זעהט גערן, ווען די פאָלגסט איהם, וואָס ער הייסט דיך!

— עס איז דאָך אָבער מערקווירדיג דאָס, וואָס דער טאַטעשי איז היינט אַזוי אויפגעגאַנגען. ווייסט אפשר, וואָס עס איז די סיבה דערפון?

— יאָ, מיין קינד, איך ווייס. געה, געה, בעלאַ, זאָרג דיך נישט אַזוי פאַר דיין טאַטען. אַ גוטע נאַכט! — האָט מיט אַ פעסטער שטים געזאָגט פרוי פּעלד.

בעלאַ, וועלכע פלעגט פון תמיד אָן זיין אַ געהאָרכזאַמע איז גלייך צוגעגאַנגען צו דער מוטער, איהר אַריינגעפּאַלט [...] און אויער אַ פּאָר ווערטער, ווי גליקליך זי איז אין דער ליבע מיט אַלפרעד מילער און איז באַלד דערויף אַריין אין איהר צימער.

(פאָרטזעצונג קומט).

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

ציניש און נאריש...

דער רוסיש-יודישער דיכטער שמעון פרוג האט אמאל, מיט א 30 יאהר צוריק, געשריבען ווענען די רעמאלדונגע רדיפות אויף יודען אין רומעניען און איינגעלאזט זיין געדיכט מיט דעם פערז:

„און רומעניען א סוד
קלוג, אז גוט לכל הדעות.
בלאטש פאר א משכון די באר"ד און פאות".

דער ריינטיגער רומענישער לוליגא; מאגט אין זיין הארצען גרעסערע פערלאנגען און ער בענוגענט זיך שוין נישט בלויז מיט פרי פארד און פאות פינ'ם יוד. נאר ער וויל דעם יודישען קאפ. דאס רומענישע געריכטע און די רומענישע מאכט בכלל איז אבער געבליבען די זעלבע, וואס רעמאלט... קלוג, אז גוט לכל הדעות.

די אפענע פאגראם העצער און אונטערצינדער ווערען אין געריכט ריינגעוואשען אלס מענשען, וואס זענען נאט ריין נשמה שולדיג און ווערען בעפרייט פון יעדער שולד.

די סיוזסמישע פאגראמען ווערען מיט יודען מאג דרייסיגער און דרעסטער אין דאס רומענישע יודענטום לעבט גובער א שווערלינע מראגעדיע פון מענשען, וואס האבען מורא ביי נאכט דעם קאפ ארויסצולעגען פאר מורא, אז מ'זאל זיי נישט אונטערצינדען די וואוינונגען.

און דא דהאט דאס רומענישע יודענטום נאכגעשט אויפגעהויבען דעם יודישען „ויצעקו", וואס ווערט אזוי שטארק פערשריגען פון די אנטיסעמיטען. דאס רומענישע יודענטום וויזט דא ארוים א הומער - פאטריאטישע מאט און אפעלירט נישט צו דער וועלט און מאכט נישט אויפמערקזאם אויף די הימעל-שרייענדע פערברעכענס, וואס מענשען „ליבטוגע" און געבילדעטע בעגעהן געגען דער הילפלאזער יודישער בעפעלקערונג.

און אט איז געקומען די בעלוינונג.

אפילו א מיניסטער פון אלטען תקיפ'דיגען רוסלאנד האט נישט געהאט דעם מוט צו ענטפערן מיט אזא אפענעם ציניזם א דעלעגאציע פון אויסלענדישע יודען, ווי עס האט געענטפערט דער רומענישער באטשאפטער אין וואשינגטאן. עס איז שוין געלעגען אין דער טראדיציע פון די אויסלענדישע פערטרעטער פון אלע לענדער צו שפילען אויף דער ספרונגע פון ליבעראליזם און הומאניזמעט, חנם ביי זיך אין דערהיים האט געהערשט די דעספאטישע בייטש.

רומעניען האט אבער איבערגעריסען מיט דער טראדיציע און איהר באטשאפטער דאנולא האט אנגעהויבען א נייעם קורס. א קורס פון אונפערשעהמטען, נאקעטען ציניזם, וואס נעמט אויך אן א גרויל אין די ביינער פון יעדען פינטזיהלענדען מענש.

„די רומענישע רעגירונג דארף נישט ארויספרעטען, צו בעשיצען דאס לעבען פון די יודען. מיר האבען שוין בעצאהלט מיט'ן בלוט פון מיניסטער אנגעלעסקו און א גרעסערן אפצאהל קאנען מיר שוין נישט געבען".

מיט דער דאזיגער ערקלערונג האט דער באטשאפטער דאנולא עפענטליך פעסטגעשטעלט, אז די רומענישע רעגירונג ליגט געפאנגען אין די הענד פון א באנדע פאגראמטשיקעס, וועלכע זענען די אמת'ע בלי הפתים פון לאנד.

ציניש און נאריש...

—פס.

ליטווינער זאלען בויען א נייע שטאט ביי ווילנע

ווי אזוי א ליטווישער פראפעסאר וויל ברענגען צו א פערשטענדיגונג

דער בעקאנטער ליטווישער מוער און געאגראף ד"ר פאקשטאס האט נישט לאנג געוויילט אין ווילנא. מיט א צייט צוריק האט ער אויסגעארבייט א פראיעקט ווענען א פערשטענדיגונג צווישען פוילען און ליטא. זינטערגיג אין ווילנא האט ער אין אנ'ענגען קריז געהאלטען א לעקציע, אין וועלכער ער האט ענטוויקעלט זיין פלאן ווענען לעזען די ווילנער פראגע, ווי אויך די ליטווישע פראגע דורך א קאנטאנען-סיסטעם, ווי אין דער שווייץ, למשל.

לויט'ן דאזיגען פלאן וואלט פון איצטיגען ליטא מיט'ן מעמעלער און ווילנער קאנט געדארפט געגרינדעט ווערען 3 קאנטאנען. ווילנא אליין וואלט געדארפט זיין אויסגעשלאסען פון די קאנטאנען און זיין א מין פרייע שטאט. לויט פאקשטאס'עס פלאן וואלט מען געדארפט בויען א באזונדערע ליטווישע שטאט ביי ווילנא.

דער ווילנער ליטווישער ארגאן „ווילניאוס רימאייס", נישט געקוקט אויף זיין אידעאישער נאהענטקייט צום פראפ. פאקשטאס, טרעט ארויס געגען אזא פלאן און רעדהויפט געגען בויען א ליטווישע שטאט ביי ווילנא, ווייל דאס וואלט הייסען אוועקצווארפען די הייליגסטע היסטארישע רעליקוויעס פון ליטווישען פאלק אין ווילנער קאטעדרע און אויפ'ן גערדימון-שלאס.

דער קאוונער אפיציאז „ל. איינדאס" פאלט אן אויף ד"ר פאקשטאס. די צייטונג זאגט, אז ה' פאקשטאס האט ווידער אויסגעגראבען דעם בעגראבענעם הימאנס-פראיעקט.

אמת, די פאליאקען האלטען שוין איצט נישט פון הימאנס-פראיעקט — שרייבט די צייטונג — אבער זיי גייען אלץ אוים כדי צו פארקסירען, אז זיי זענען שלום'דיג געשטימט, נאכגעבנדיג און אז צווישען די ליטווינער זענען אויך פארהאן עכטע פאלק-פארשטעהער פון לינקס און סיי פון רעכטס, וועלכע ווילען נישט די איזאלאציע. מעהר נישט א הייפעל ליטווישע באלוטיק-מאכער, וואס ווערען דירוזשירט פון מאסקווא און פערליזן, זענען געגען דעם.

—:0:—

באיקאט אויף דייטשע סחורות אין האלאנד, שוועדען און דענעמארק

דייטשלאנד האט 3 מיליאן ארבייטסלאזע, מיט 11 מאל מעהר ווי פוילען.

אין פאריגען זונטאג און מאנטאג האט די דייטשע רעפובליק געפייערט דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון איהר קאנסטיטוציע, און הגם עס זענען שוין אוועק גאנצע 10 יאהר דאכט זיך נאך אלץ עפיס, אז די קאנסטיטוציע פון דער רעפובליק האט זיך נאך אלץ נישט גענוג איינגעבירגערט אין פאלק און די פייערונג איז ארום גאנץ וואכלענג. און די קרייזען פון האנדעל און אינדוסטריע, למשל, האט מען בכלל נישט געפייערט דעם יום-טוב. אלץ איז דארט געגאנגען ווי אין א געוועהנליכען טאג פון א גאנץ יאהר. דער דאזיגער פאקט בעווייזט, אז די ווייטמארער קאנסטיטוציע שטעהט נאך אלץ אויף גאנץ שוואכע הינערישע פיסלעך און דער רייכסטאג קען זיך אפילו נישט אנטשטעלען דעם מוט און בעשטימען דעם דאזיגען טאג אלס דעם אפיציעלען נאציאנאלען יום-טוב, ווי עס איז למשל דער 4. יולי אין אמעריקא און דער 3. מאי אין פוילען.

דער דייטשער האנדעל איז איצט פערנומען מיט אין זאך: „דרעהען" דאס געשעפט, ווי לאנג עס לאזט זיך. דער דייטשער סוחר געפינט זיך אין דער גליקליכער לאגע, וואס ער האט גוט צו צאהלען די גרויסע סומען אומזאץ-שטייער און ער קאן זיך פערגינען אויף גאנץ קליינע פערדינסטען, אבי דער אומזאץ זאל זיין וואס שטארקער. און ממילא קומט מען דערצו, אז וואס גרעסער דער אומזאץ, אלץ גרעסער דער ריוח, א זאך, וואס דער האנדעל דא אין פוילען קאן אפילו נישט חלומ'ען. דער פריוו און די געשעפטען איז דערווייל א גאנץ געשמאקער. די גרויסע ווארען-הייזער האבען איצט אנגעהויבען די טראדיציאנעלע אויספערקויפען און די רעזולטאטען דערפון זענען גאנץ נישט קשה'דיגע. און די אינדוסטריע-קרייזען לעגט מען ארויף זעהר גרויסע האפנונגען אויף דעם פערגרעסערטען אומזאץ און מען חלומ'ט שוין דאדורך צו האבען מעווען די פוליע פון ארבייטסלאזיגקייט.

און דא ליגט מאקע דער הונד בעגראבען. יולי האט שוין די צאהל ארבייטסלאזע דערגרייכט צו דער הארעדאלער ציפער פון 2 מיליאן 757 טויזענד מאן, אלזא קרוב 3 מיליאן ארבייטסלאזע. וואס אזא ריזיגע מחנה הונגעריגע, פארוויסטע און אפגעריסענע מענשען בעדייטען פאר די וואהלען איז איבעריג צו זאגען. אזא מחנה אונצופרידענע וועהלער קאן ענדערן דעם גאנצען כאראקטער פונ'ם נייעם רייכסטאג. דאס איז א זאך, וואס איז פערשטענדליך פאר יעדען. די דאזיגע שטימען האבען די טענדענץ צו געהן אין דער ריכטונג פון די צוויי עקסטרעמע זייטען געשעפטע מיט מעסערס און רעוואלווערען לאגערען: פון די קאמוניסטען און פון די נאציאנאל-סאציאליסטען. אלזא, צוויי ריכטונגען, וואס זענען נישט אזוי שטארק געוואונשען פאר דעם בירגערליך-ליבעראל-קאנסערוואטיווען דייטשלאנד. דער קאנצלער ברינינג האט מאקע צוליב דעם ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אז די פאבריקען, וואס קונדיגען די ארבייטער, האבען זיך נישט צו רעכענען אויף קיין רעגירונגס-בעשטעלונגען.

דאכט זיך, אז ביי אזא אנגעשטרענגטער ווירטשאפטליכער סיטואציע, וואלט די דייטשע רעגירונג בעדארפט זארגען קודם כל וועגען נייע האנדעלס-בעציהונגען מיט די שכנ'ישע לענדער און מיט דער גאנצער וועלט. און פארט איז עס ווייט נישט אזוי. אין אויסגענען קאבינעט געפינט זיך דער אגראר-מיניסטער שיעלע, א פערטרויאונגס-מאן פון די גרויסע דייטשע פריצים. און אט דער דאזיגער מיניסטער איז דאס דער ווירטשאפטליכער דיקטאטאר פון דייטשלאנד און ער האלט פאר זיין הייליגער אינטערעסען-אויפגאבע צו בעלעגען מיט א הויכען צאל די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען, וואס ווערען אריינגעפיהרט קיין דייטשלאנד. דער דאזיגער מיניסטער איז דאס געווען דער אבן-נגף וואס האט גורם געווען, אז דער פויליש-דייטשער האנדעלס-אפמאך זאל נישט האבען קיין שום פראקטישען ווערט. און נישט נאר בלויז בנוגע פוילען פיהרט ער אזא פאליטיק, נאר אויך בנוגע אלע לענדער, וואס האבען דאס האנדעלס-פראקטאט מיט דייטשלאנד און גלאט אזוי קונדיגען די האנדעלס-טראקטאטען קאן מען דאך נישט, און די דייטשע רעגירונג געפינען אויף א גאנץ קונציגער המצאה. אין אקטאבער פון פאריגען יאהר, למשל, האט דער רייכסטאג ראטיפיצירט דעם נייעם האנדעלס-אפמאך מיט פינלאנד און טראץ דעם איז באלד דערנאך געהעכערט געווארען דער צאל פון פינלענדישע פוטער און קען אויף גאנצע 100 פראצ. דערמיט איז שוין אויך אויטאמאטיש געהעכערט געווארען דער צאל פון זעלבען פראדוקטען, וואס קומען ארויס פון האלאנד און דענעמארק. אזוי אבער ווי פינלאנד האט נישט אזוי גיך מסכים געווען מיט דעם געהעכערטען צאל, האט די דייטשע רעגירונג איהר אונטערגעטראגען א לעקעכעל אין דער פארם פון א גאראנטיע, אז פינלענדישע פוטער וועט איצט פערקויפט ווערען אין דייטשלאנד דאפעלט ווי פריהער, אבי פינלאנד זאל אנערקענען דעם געהעכערטען צאל. די דייטשע רעגירונג האט געקאנט מאכען דעם דאזיגען זשעסט, ווייל פינלאנד פיהרט אונגאנצען ארייין 4 פראצ. פון דער פוטער, וואס ווערט פערברויכט אין דייטשלאנד. ווען די אנדערע לענדער און די דענעמארקער עקספארטירען, וועלכע שטעלען צו 33 פראצ. פונ'ם אימפארט, האבען זיך דערוויסט פון דעם „פעטעל", וואס עס שטעלט זיי אונטער די דייטשע רעגירונג, זענען זיי ארוים מיט א גאנץ געדרעכטען ווידער און זיי האבען געענטפערט אזוי: אויב איהר ווילט אויף אזא אופן דורכשמוגלען אמעריקע צאל-העכערונגען, וועלען מיר באיקאטירען די דייטשע אינדוסטריע". און אין דענעמארק און שוועדען האט זיך שוין, דאכט זיך, אנגעהויבען דער באיקאט.

דער דייטשער „שמוגעל"-עקספערימענט וועט זיך דערווייל נישט אזוי גיך איינגעבען. נאר אפילו, ווען מ'וועט שוין חרטה האבען פון אזא ווירטשאפטליכער פאליטיק לגבי אויסלאנד, וועט מען שוין אלץ דארט קוקען מיט חשד אויף דייטשלאנד. און עס וועט זיך אפשלאגען אויף איהר אינדוסטריע. און ווען מ'האט אין לאנד א מחנה פון 3 מיליאן ארבייטסלאזע, און עס האלט נאך דערצו ביי וואהלען, ווערט אויפ'ן הארצען גאר נישט היימליך.

Hilfe

für schwache Männer!!!

Dr. Krake's „Salvetol" Pastillen nimmt der Mann, der ein Versagen seiner besten Kräfte verspürt. Der Erfolg ist hevorragend.

Originalpackung - 6—zł.
Kurpackung -22—zł.

Die Zusendung erfolgt per Nachnahme oder per vorherige Einzahlung auf Postscheckkonto № 213070 durch

„Charitas"
chem. pharm. Laboratorium
TORUŃ (Thorn)

וואס מען זעהט היינט אויף א רייזע איבער עלזאס-לאטארינגען

אינטערעסאנטע סצענעס און פאקטען פון די ביידע פראווינצען, וואס דארפען פון דייטש צוריק ווערען פראנצויזיש. — שפראכליך-דיאלעקטישע מחיצות. ווי ביי די „פוילישע" און „ליטווישע" יודען. — די אסימילאציע „אויף צוריק" און איהרע שוועריגקייטען.

פון ד"ר אליהו פארעצקי.

עלזאס-לאטארינגען. דער עולם רעדט עס ארוים גיך, בנשימה אחת, פונקט ווי מיר יודען, א שטיינער למשל, שלינגען אראפ די דאפעלטע פרשה „תזריע-מצורע". אין דער אמת'ן אבער זענען עס צוויי שכנות'דיגע, אבער גרונד-פערשידענע פראווינצען, וועמען דער מזל, אדער ריכטיגער געזאגט — דער שלים-מזל האט פעראייניגט און בעשערט צו מאכען פאר'ן אייביגען סלע-המחלוקת צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד.

אין גרונד פערשיידען זענען די דאזיגע ביידע פראווינצען, הן לויט דער עקאנאמישער סטרוקטור, הן לויט דער פסיכישער מענטאליטעט פון זייער בעפעלקערונג.

עלזאס איז מעהר לאנדווירטשאפטליך, לאטארינגען מעהר אינדוסטריעל. לאטארינגען פערמאגט א גרויסען אינדוסטריע - פראלעטאריאט, דערונטער אויך פיל אויסלענדער-ארבייטער-עמיגראנטען. אין דער צייט, ווען רוב בנין און רוב מנין פון דער עלזאסער בעפעלקערונג בעשטעהט פון אלט-איינגעזעסענע און על פי רוב אויך שטארק-פערמעגענדע לאנדווירטען און פויערים.

דער עלזאסער איז מהאי טעמא (ווי בכלל יעדער איינגעזעסענער, צום באדען צוגעוואקסענער לאנדווירטשאפטליכער עלעמענט) שטרענג קאנסערוואטיוו, שטארק רעליגיעז און פיינדליך געשטימט געגען אלע וועלטליכע רעפארמען; דער לאטארינגער דאגעגען איז מעהר ליבעראל, פראגרעסיוו און וועלטליכער געשטימט. עלזאס ליגט נאהנט, כמעט הארט ביי דער דייטשער גרענעץ און דער עלזאסער קאן זיך נאך עד היום נישט בעפרייען פון דער השפעה פון דער דייטשער קולטור, וועלכע האט אין משך פון די לעצטע פופציג יאהר דא געשלאגען טיפע ווארצלען. לאטארינגען, ליגט נעהנטער צו פראנקרייך, שטעהט מעהר אונטער דער השפעה פון דער פראנצויזישער קולטור און דער פראצעס פון אסימילאציע און צוריקקעהרען צו דער אלטער „מוטער" פראנקרייך קומט דא פאר א סך לייכטער און גיכער, ווי אין עלזאס.

אין עלזאס הערט איהר דורכאוים דעם דייטשען עלזאסער דיאלעקט, דעם אזוי גערופענעם עלזאסער דייטש. דער לאטארינגער דאגעגען רעדט ענטוועדער א ריינעם, סאלידען, פיינעם דייטש, אדער א קלארען, שעהן-קלינגענדען פראנצויזיש. פון דער מכה פון דיאלעקט זענען זיי בעפרייט. און א מכה איז עס דער דאזיגער דיאלעקט לכל הדעות. אנ'עכטע מכה שלא כתובה בתורה. יעדע געגענד, יעדעס שטעטעל און כמעט יעדעס דארף האט זיין אייגענעם משונה-ארטיגען דייטשען דיאלעקט, וועלכער איז אזוי ווייט פון דייטש, כרחוק מזרח ממערב.

אויך די כאראקטער-פערשידענהייט פון די דאזיגע ביידע פראווינצען-איינוואוינער ווארפט זיך שטארק אין די אויגען: דער עלזאסער איז מעהר אפענהערציג, גער, אויפריכטיגער, גראד-לויניגער און ערשיינט מהאי טעמא, פיל מאל גראב-יונגעריש און ברוטאל.

דער לאטארינגער דאגעגען, מעהר גוטמוטיג און גאסטפריינדליך, און צוריק-מאנידליך געשטימט. דער עלזאסער ווייס עס זעהר גוט און בעשולדיגט מהאי טעמא יעדעם לאטארינגער אין צביעות און נישט-אויפריכטיגקייט.

אין אלגעמיין דערמאנט דער גאנצער גאנגוס און די שפראכליך-דיאלעקטישע מחיצה פון די דאזיגע ביידע שכנות'דיגע פראווינצען שטארק אן אונזער היימישער אפגרענצונג פון די פוילישע און ליטווישע יודען. מען מאכט זיך לוסטיג איינער אויפ'ן חשבון פון אנדערען, מען חוזק'ט אפ איינער פון צווייטען און הויפטזעכליך מאקע אויפ'ן חשבון פון דיאלעקט. מ'פיהלט זיך אבער דאך דורך דעם געמיינזאמען גורל איינהייטליך געבונדען.

און דער גורל האט די דאזיגע ביידע שכנות'דיגע פראווינצען געמיינזאם שטארק געשלאגען: אין 1871 זענען זיי בעל-כרחם אפגעריסען געווארען פון פראנקרייך און מיט גוואלד איינקארפארירט געווארען צו דייטשלאנד. צוליב זייערע אפטע פראטעסטען און עקש-עורף'דיגע האלטונג לגבי דעם מיליטאריסטיש-ביוראקראטישען דייטשען רעזשים, זענען זיי בעהאנדעלט געווארען פון אקופאנט ווי די „נייטיגע" און די „איינגעבוירענע" פון א און א העק פערווארפענע אפריקאנער קאלאניע.

די פראנצויזיש-פריינדליכע בעפעלקערונג איז מיט גוואלד ארויסגעשיקט געווארען פון לאנד, די שול איז מיט דער הילף פון שטרענגע רעפרעסיע-מיטלען גערמאניזירט געווארען, אלע אדמיניסטראטיווע מאכט-ארגאנען בעזעצט געווארען מיט פשר'ע הונדערט-פראצענטיגע „פאטריאטען", און די גייסטליכע, וועלכע זענען געווען חשוב און אונטערהאלטען פריינדשאפטליכע בעציהונגען מיט פראנקרייך, זענען גע'רודפ'ט געווארען עד חרמה.

שווער, ממש פאמאל איז געווען די לאגע פון די דאזיגע ביידע בעת דער לעצטער וועלט-מלחמה, ווען זיי האבען געמוזט קעמפען — טראץ זייער אייגענעם ווילען — געגען דער „מוטער פראנקרייך".

גרויס איז מהאי טעמא געווען נאכ'ן יאהר 1918 די שמחה פון די דאזיגע ביידע פראווינצען-איינוואוינער, ווען זיי האבען זוכה געווען צוריקצוקעהרען, נאך א הפסקה פון כמעט גאנצע פופציג יאהר צו זייער לאנג-געגארטען „מוטער-לאנד" — פראנקרייך. עד היום דערצעהלען נאך איצט די עלזאסער און לאטארינגער מיט טרערען אין די אויגען מכח יענע הארציגע און אויפריכטיגע גאסטפריינדליכע קבלת-פנים-סצענעס, וואס האבען זיך אפגעשפילט דעמאלט אין יעדער שטאט און שטעטעל בעת איינמארש פון די פראנצויזישע חיילות. מ'האט זיך געקושט אין די גאסען און געוויינט פון שמחה, וואס מ'האט זוכה געווען צו זעהען מיט די אייגענע אויגען די אויסלייזונג פון פרייסישען מיליטערישען „שטיוועל", ווי זיי זאגען.

אבער אויך נאכ'ן „אהיים" זענען זיי נישט געקומען אל המנוחה ואל הנחלה. טראץ אלע לאפ-רויז-זוסע הבטחות פון די פראנצויזישע מאכט-האבער מכח די ווייט-געהענדסטע קולטורעלע, סאציאלע און ווירטשאפטליכע הנחות פאר די דאזיגע ביידע „פראנצויזישע" פראווינצען, וועלכע האבען דאך אנ'אויסגעשפראכען אייגענארטיגען, כמעט נאציאנאלען פרצוף — האבען די נייע מאכטהאבער דאך נישט ארויסגעוויזען פערשטענדניש פאר די קלענסטע ספעציפישע אינטערעסען און דער ספעציעלער לאגע פון די דאזיגע פראווינצען און אזוי ארום נישט פערשטאנען צוריק צו געווינען בההדרגה דעם צוטרוי און די סימפאטיע פון די איינוואוינער פון די ביידע פערלוירענע פראווינצען.

אמשטארקסטען שאקירט דער ארטיגער לאנד-בעפעלקערונג די ביוראקראטישע מעשה-אקופאנט-ערשיינענדע האלטונג פון די פערשידענע אדמיניסטראטיווע מאכט-ארגאנען אין לאנד. די פונקציאנערן און אנגעשטעלטע פון די אלע אויבענדערמאנטע ארגאנען זענען על פי רוב „אינערן-פראנצויזען", ווי די עלזאסער זאגען, וועלכע פיהרען זיך דא ווי די מושלים און בעציהען זיך צו דער ארטיגער בעפעלקערונג ווי צו דריט-ראנגיגע בירגער.

פיל בעטראגט דערצו אויך די שפראכליך-דיאלעקטישע מחיצה צווישען דער ארטיגער לאנד-בעפעלקערונג און די רעגירענדע ארגאנען. ניינציג פראצ. פון דער בעפעלקערונג האט נאך נישט בעוויזען אין אזא קורצען משך צייט צו ערלערנען די פראנצויזישע שפראך און דבר'ט נאך געשמאק זייער היימישען דיאלעקט. די פונקציאנערען און בעאמטע, וועלכע קומען על פי רוב פון אינערן-פראנקרייך און בעשטעהען כמעט אלע פון דעמאבוליזירטע מיליטער-לייט, בעציהען זיך מיט גרוים שנאה און האס צו דעם דאזיגען דייטשען דיאלעקט און רודפ'ן עד חרמה אלץ, וואס עס שמעקט נאר מיט'ן „באש" (באפעלערער צונאמען פאר'ן דייטש און פראנצויזיש). אמשטארקסטען קומט די אונצופרידענהייט מיט די נייע מאכט-האבער צום אויסדרוק אין עלזאס. די עלזאסער זענען בטבע אנ'עם קשה-עורף, שטרענג קאנסערוואטיוו און בכלל שווער בעווענליך; דער אסימילאציע-פראצעס קומט זיי ממש אן בקריעת ים-סוף. קודם כל איז זיי מאקע שווער זיך צו שיידען מיט זייער ליבען און היימישען עלזאסער דייטש, וועלכען זיי רעדען שוין, ווי זיי פערזיכערן, שוין שעהנע עטליכע הונדערט יאהר, והשנית און אפשר מאקע דער עיקר, קוועטשט זיי אמשטארקסטען די רעליגיעזע פראגע. אויפ'ן דאזיגען געביט — מכח איהר — דאס נעלסטע מאל.

ערצהערצאג אלברעכט וויל ווערען קייזער פון... בראזיליען

ער איז דערווייל געפאהרען קיין בראזיליען דארט חתונה צו האבען מיט דער פרוי פון אנ'אונגארישען געזאנדטען.

ערצהערצאג אלברעכט פון אונגארן, דער איינציגער זוהן פון ערצהערצאג פרידריך, איז, ווי בעקאנט, מיט צוויי חדשים צוריק געפאהרען קיין בראזיליען. אונטערוועגנס איז ער אפגעטרעטען אין בעלגיען, וואו ער האט אפגעליינט א טרייהשאפטס-שבועה פאר פרינץ אטא פון האבסבורג און איהם אנערקענט אלס דעם אויבערהויפט פונ'ם האבסבורגער הויז. מען האט אזוי ארום געמיינט אטא האבסבורג'ס שאנסען צו האבען ווייטערדיגע פרעטענזיעס צום אונגארישען טראן.

עס האט געהייסען, אז ערצהערצאג אלברעכט פאהרט אויף א פערגעניגונגס-רייזע קיין בראזיליען, נישט מעהר. דערווייל שטעלט זיך ארויס, אז זיין רייזע האט געהאט גאר אנ'אנדערען צוועק.

די מעשה דערפון איז אזוי: פאר 2 יאהר האט דער ערצהערצאג זיך בעקענט מיט דער געג'נט'ער פרוי פון אונגארישען געזאנדטען אין סאפיא, פאן רודנעי. ער האט זיך בעקענט מיט איהר אין אנ'עסטרייכישען קורארט און איהר שעהנקייט האט איהם אזוי געווירקט, אז ער האט בעשלאסען זי מעהר נישט אפצולאזען.

פרוי רודנעי האט זיך געג'נט מיט איהר מאן און באלד נאך דעם גט איז זי אוועקגעפאהרען קיין בראזיליען.

די צייטונגען ברענגען דאס אין צוזאמענהאנג מיט דער רייזע פון ערצהערצאג אלברעכט קיין בראזיליען און ווייסען צו דערצעהלען וועגען א באלדיגער חתונה צווישען ערצהערצאג און דער געג'נט'ער פרוי רודנעי. דער ערצהערצאג האט די חתונה נישט געוואלט דורכפיהרען אין אונגארן גופא און איז צו דעם צוועק ארויסגעפאהרען קיין בראזיליען.

אין בראזיליען וואוינען עטליכע הונדערט טויזענד אונגארישע בירגער.

ווייסענדיג, אז פרינץ אלברעכט קומט קיין בראזיליען, האט מען פאר איהם דארט צוגעגרייט א פייערליכען קבלת פנים און די גאנצע פרעסע האט פאר איהם געווידמעט איבערגעטריבענע ארטיקלען. אין דער פייערליכקייט האבען אויך אנטיילגענומען עסטרייכישע קאלאניסטען. חוץ דעם איז דער ערצהערצאג בעגריסט געווארען פון די פערטרעטער פון דער אונגארישער רעגירונג און א ספעציעלען פערטרעטער פון בראזיליאנישען אויסערן-מיניסטעריום.

די בראזיליאנישע פרעסע פעראינטערעסירט זיך זעהר פיל מיט דער פערזאן פונ'ם ערצהערצאג און מיט זיינע צוקונפטס-פלענער. זיי רעדען אויך ארום די אונגארישע קעניגס-פראגע און זיי בעהויפטען, אז דער ערצהערצאג האט אספיראציעס צום בראזיליאנישען קייזער-טראן, אנטוויקלענדיג, אז ער האט זיך להלוטין אפגעזאגט פון די אספיראציעס אויפ'ן אונגארישען טראן.

די בראזיליאנישע צייטונגען בעהויפטען, אז אלברעכט'ס אספיראציעס צום בראזיליאנישען קייזער-טראן ווערען אונטערשטיצט פון שפאנישען קעניג און פון די אונגארען, וואס לעבען אין בראזיליען.

—=0§0=—

טאדעאוש האלובקא בעגייט זיין נסיעה איבער די קרעסען.

וו א ר ש א (טעלעפאניש) דער שעף פון מזרח-אמט ביים אויסערן-מיניסטעריום ה' טאדעאוש האלובקא בעגייט איצט זיין נסיעה איבער די קרעסען, כדי ווייטער צו שטודירען די ארטיגע פערהעלטעניסען און בפרט דאס לעבען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען.

ה' האלובקא בעזוכט צוערשט ווילנע. נאך ווילנע וועט ער בעזוכען אויך אנדערע שטעט.

—:0:—

יונגע פרוי גראָבט זיך ביינאַכט אַליין אויס אַ גרוב און לעגט זיך אַריין נאַקעטערהייט

איהר מאַן איז פאַר־אַ־יאָהרען איבערגעפאָהרען געוואָרען אויף טויט דורכ'ן טראַמוויי.

אויף אַ פעלד ביים זגערזשער שאָסיי האָבען פויערים נעכטען פאַרטאָג'ס געפינען ליגען מוטער־נאַקעט אַ יונגע פרוי, וועלכע איז געווען פערגראָבען אין אַ פלאַך גרוב.

די פויערים, איבעראַשט פון דער משונה'דיגער ענטדעקונג, זענען צוגעגאַנגען צו דער פרוי און פעסטגעשטעלט, אַז זי לעבט נאָך, זי אָטעמט שוואַך. דער ביי האָט דער רעגען אויף איהר צוגענאָסען און זי איז געלעגען אונבאַוועגליך.

דער פּאָליציי פּאָסטערונגעק האָט אָנגעפאַנגען אַנ'אויספאָרשונג, און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פרוי איז די 38־יעהריגע מאַריאַ באַוער פון דאָרף העלענובעק, נעבען לאָדז. די לעצטע צוויי וואָכען ליידט זי פון נערווען־אַנפאַלען. זי פלעגט גיין אויפ'ן מאַנ'ס קבר, דאָרט אָפּליגען גאַנצע טעג און נעכט און אַהיים קומען אַ צושטרייטע.

איהר מאַן איז פאַר־אַ־יאָהרען איבערגעפאָהרען געוואָרען דורכ'ן הינטער־שטעטישען טראַמוויי. און אַ פאַר טעג נאָך דער בעגרעבעניש האָט מען געפינען אַ שטיקעל פוס פון אומגעקומענעם. די קינדער האָבען דעם פוס פון אומגעקומענעם בעגראָבען אונטער'ן פענסטער פון דער וואוינונג אויפ'ן דאָרף. לעצטענס האָט זיך איהר פיל מאָל געחלומ'ט דער טויטער מאַן, וועלכער איז צו איהר געקומען מאַהנען זיין פוס, וואָס איז בעגראָבען אונטער'ן פענסטער.

די פערצווייפעלטע פרוי האָט מאַרטאַ באַוער, ווען די קינדער זענען געשלאָפען, פערלאָזט די שטוב. האָט אויפ'ן הויף, וואו עס האָט אָנגעגאָסען אַ שטאַרקער רעגען, אויסגעטאָן דאָס קלייד און דאָס העמד, און געלאָפען אַריבער נאַכטיגען פינסטערן פעלד, האָט מיט די איינענע פינגער אויסגעגראָבען אַ פלאַך גרוב און דערין איינגעגראָבען זיך מוטער־נאַקעט און פרייען פעלד.

אינצווישען זענען די שטוב־מענשען אויפגעשטאַנען, געזוכט די פערשוואונדענע און זי נישט געפינען. ערשט ווען פּאָליציי האָט זי אַהיימגעבראַכט, האָט די וואַהנזיניגע פרוי געגעבען אַליין אין שטוב האַקען און בראָקען. דערביי האָט זי געגעבען דריי קליינע קינדער און מיט ווילדער קראַפט זיך אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן הויף שרייענדיג: „געהט, ראַטעוועט זיך, עס קומט דער מבול, וואָס וועט אַלץ פערדאַרבען"...

קלאַנג־קינאָ טעאַטער

Casino

היינט און טעגליך!

ווידערהאָלונג פונ'ם מעכטיגען דראַמע־קונסט־שטיק, שפּיל און רעזשי א. נ.

דאָס ליבעס־פּאַרל"

(די לעדערנע מאַסקע)

אין די הויפּט־ראָלען:

דאָס אויס'געהלום'טע ליבעס־פּאַרל

Vilma Banky, Ronald Colman

אויסערן פּראָגראַם:

מעטראָ־גאָלדווין־מייערס קלאַנג־צו־גאַבע און לאַנד־אַקטואַליטעטען

אָנהויב 4.30, 6, 8 און 10 אָוונד.

די פּרייזען אויפ'ן 1־טען סעאַנס: 1 זל., 1.50 און 2 זל.

די איבריגע סעאַנסען: 1, 2 און 3 זל.

פעלשער פון אויסלענדישע פּעסער אַרעסטירט

איינער פון די פערהאַלטענע איז אַ לאָדזער

דער לאָדזער אויספאָרשונגס־אַמט האָט שוין מעהרערע מאָל דערהאַלטען ידיעות, אַז פון דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט עמיגרירען כסדר פויערים און אַרבייטסלאָזע, וועלכע בנוצען זיך מיט פעלשע אויסלענדישע פּעסער.

די טעג האָט אַ פּאַס־קאָנטראָלער אויף דער פּויליש־דייטשער גרענעץ, מאַלענדיג זיינע צייכענס אויף די אויסלענדישע פּעסער, אויסגערופען די נעמען פון די בעזיצער. אָבער קיינער פון די באַהן־פּאַסאַזשירען האָט זיך נישט אָנגערופען, ווען מ'האָט געוואָלט צוריקגעבען דעם פּאַס אויפ'ן נאָמען פון איינעם „קאַרלשטיין". עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער פּאַסאַזשיר, וועלכער האָט געגעבען דעם פּאַס צו קאָנטראָלע, האָט פערגעסען זיין געפעלשטען פּאַס־נאָמען און האָט זיך אַרויסגעלאָזט, אַז ער הייסט מיזעלמאַן. דערביי איז די פּאָטאָגראַפיע פון פּלומשטען קאַרלשטיין געווי די פּאָטאָגראַפיע פון מיזעלמאַן. דערפון איז שוין געווען קלאָר, אַז דער פּאַס איז אַ געפעלשטער.

דערויף איז צווישען אַלע פּאַסאַזשירען דורכגעפיהרט געוואָרען אַ רעוויזיע און מ'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז יעדער איינער הייסט אַנדערש, ווי ער הייסט אויף זיין פּאַס.

די אויספאָרשונג האָט געפיהרט אויף די שפּורען פון דער פעלשער באַנדע. איינער פון די פעלשער איז דער לאָדזער איינוואוינער מיקראָפּער. די איבריגע זענען פון וואַרשע און גאַליציען.

בעקער'ס פאָדערן ווידער אַ הוספה אויף ברויט

(ב) דער בעקער־צעך האָט זיך ווידער געווענדעט מיט אַ בויטע צום מאַגיסטראַט, ווענען העכערען דעם פּרייז פון ברויט. די בעקער'ס מאָטיווירען עס דערמיט, וואָס קאָרן־מעהל איז איצט אַביסעל טייערער געוואָרען.

דער מאַגיסטראַט איז אָבער געגען דעם פאָרשלאָג פון די בעקער'ס און וועט וואַהרשיינליך נישט ערלויבען צו העכערען דעם פּרייז פון ברויט.

פעראורטיילט 2 יוגענדליכע קאָמוניסטקעס צו 2 יאָר תפיסה

ווידער אַנ'אָוואַנטורע אין געריכט־זאַל

(ב) פאַר'ן לאָדזער קרייז־געריכט זענען געשטאַנען די 2 יוגענדליכע סאַלאַ קעמפּינסקאַ פון סאָמפּאָלנאָ און חנה גליקשטיין פון פּולאַווא, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין פיהרען אַ קאָמוניסטישע אַגיטאַציע צווישען די פאַבריקס־אַרבייטער.

ביידע אַרעסטירטע זענען פאַר'משפּט געוואָרען צו 2 יאָהר אויסבעסערונגס־הויז יעדע. נאָכ'ן אויספיהרען דעם אורטייל, האָבען די אַרעסטירטע אָנגעהויבען צו שרייען, אַז מען שלאָגט זיי אין תפיסה. פּאָליציי האָט זיי תיכף אַרויסגעפיהרט פון געריכט־זאַל.

זדונסקאַ־וואָליא בעט זיך אַ רעגירונגס־קאָמיסאַר

(וו) זדונסקאַ־וואָליא איז צוגעשטאַנען צו אויסוועהלען אַ נייעם בורמיסטער. עס איז ווידער אויסגעוועהלט געוואָרען דער פריהערדיגער בורמיסטער ה' שאַניאַווסקי, וועלכער האָט זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעהמען דעם אַמט. קיין אַנדערע בורמיסטער־קאַנדידאַט האָט זיך ביז איצט נישט געלאָזט דורכפיהרען, צוליב דעם איז געקומען צו דער וואָיעוואָדשאַפט אַ רעקלאַמאַציע פון זדונסקאַ־וואָליא איינוואוינער, וועלכע האָט געבעטען צו נאָמינירען פאַר זדונסקאַ־וואָליא אַ רעגירונגס־קאָמיסאַר.

די וואָיעוואָדשאַפט האָט אָפּגעוואָרפען די בקשה.

1½ יאָהר תפיסה

פאַר געבען מיט אַ פרענט איבער'ן קאָפּ

(§) דער 32־יעהריגער עדוואַרד שעווטשוק איז דורכ'ן לאָדזער קרייז־געריכט פאַר'משפּט געוואָרען אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר תפיסה פאַר בעפאַלען אין הויז פון פּאָמאַרסקאַ 64 דעם פאָלק קוצנער, וועלכען ער האָט שטאַרק פערוואונדעט מיט אַ פרענט.

רעקאָמענדירטע בריוו ווערען אָנגענומען ביז 10 אָוונד

(§) די הויפּט־פּאָסט אין לאָדז אויף פּשעיאַזד נאָס האָט איינגעפיהרט אַ בעקוועמליכקייט פאַר דער בעפעלקערונג: פון היינטיגען טאָג אָן ווערען רעקאָמענדירטע בריוו אַנשטאָט ביז 6 אָוונד אָנגענומען ביז 10 אָוונד.

אויף לאָדזער טעמעס

שווייגען איז גאָלד...

די אַלע לחם־און אורחים־פעראיינען. אויב זיי האָבען נאָך בדעה עפּעס פאַרצונעמען אַ שטיקעל „אַקציע" ווערט דאָס צעפּויקט און צעטרייממייטערט אויף די „גאַזעטען". יעדער „לחם" און יעדער „אורח" שרייט איבער דעם צווייטען און דער סוף פון דעם אַליאַרם ענדיגט זיך אייביג מיט דער בעקאַנטער לאָזונג:

יודען, עפּענט אייערע טייסטערס!

זעלבסטפערשטענדליך, וואָלטען מיר ווייטער גאָרנישט געהאַט דאַגעגען פערקערט: טראָמייטערט, נעמט געלד אָבי טוט עפּעס. (ווי נישט פאַלט דאָך דעם אָרימען אויך עפּעס צו...) דאָס פערדריסליכע אין דעם מאָמענט איז אָבער דאָס, וואָס אָט די דערמאָנטע פעראיינען האָבען אַלע אָפּגעשטעלט די טעטיגקייט און נישט מיטגעטיילט אפילו דערפון די עפענטליכקייט, פּונקט, ווי ס'וואָלט גאָרנישט געשעהען.

אויב די ה"ה איז אַזוי נאָהענט דאָס רחמנות־געפיהל צום אָרימאַן, טאָ פאַרוואָס זענען זיי נישט חס אויף דעם אָרימאַנ'ס געדולד? פאַרוואָס זאָלען די אָרימעלייט אַנקלאַפּען די טירען פון דער רעדאַקציע, פאַרוואָס? פאַרוואָס זאָל די עפענטליכקייט נישט וויסען דערפון?

אמת, שווייגען איז טאַקע גאָלד! שווייגען — אָבער נישט פערשווייגען.

—זשאו—

אַ סטאַבילער דעזערטער

(ב) דער זעלנער סטאַניסלאַוו קאָוואַקאָווסקי האָט שוין פערבראַכט מערערע מאָל אין תפיסה פאַר דעזערציע. נעכטען איז ער ווידער געשטאַנען פאַר'ן מיליטער־געריכט און פאַר'משפּט געוואָרען אויף 2 יאָהר.

טעקסי־בעזיצער ווערען זיך

(§) דאָס קאָמוניקאַציע־מיניסטעריום האָט, ווי בעקאַנט, אויסגעאַרבייט אַ פּראָיעקט בנוגע דער פערבעסערונג פון די שאָסיען, אויף וואָס די בעזיצער פון אַלע אויטאָמאָבילען מוזען זיך בעשטייערען צו 400 זל. יעהרליך. די טעקסי־בעזיצער זאָגען זיך אָבער אָפּ פון דעם שטייער, מאָטיווירענדיג, אַז די טעקסיס פאָהרען זעלטען אַרויס מחוץ לאָדז.

3 גנבות

און 3 „וויראָקען"

(§) אין לאָדזער שטאָט־געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען 17־יעהריגען יאַן פּיאַסקאָווסקי, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין אויספיהרען דריי גנבות אין איין טאָג. נעכטען איז ער פאַר'משפּט געוואָרען דריי מאָל: פאַר גנב'ענען אַ זייגערל אויף 2 חדשים תפיסה, פאַר גנב'ענען אַ ראַזיר־מעסער אויף 3 חדשים און 4 חדשים פאַר סתם אַ נאַרישען „לאַפּ".

דערשטאָכען מיט אַ מעסער

(ב) אויף קאָנטנאַ 36 איז אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען שכנים און איינער פון זיי, אויגעניוש קוקעלאַ איז געוואָרען דערשטאָכען מיט אַ מעסער אין פּלייצע.

מען מוז מעלדען אין מאַגיסטראַט

ווענען שליסען די געשעפטען

צוליב'ן קריזיס איז זעהר אַקטועל די פראַגע ווענען שליסען די געשעפטען. צוליב דעם מאַכט אויפמערקזאַם דער מאַגיסטראַט, אַז ווענען יעדען פאַל צו שליסען אַ געשעפט דאַרף מיטגעטיילט ווערען אין דער אינדוסטריע־אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט.

ביי ר' אַנשעל, דעם 50־יעהריגען בעל־תפילה,

ווערט „פערדרעהט דאָס האַרץ" און וויל זיך גט'ן מיט'ן ווייב

פון די כוריאָזען, וואָס פערלויפען זיך אין באַלוט:

אויף זשאַביאַ גאַס איז געוואוינט בעקאַנט אַ ייד, מיט'ן נאָמען „ר' אַנשעל דער בעל־תפילה". דאָס איז אַ מאַן פון 50 יאָהר, אַ וועבער מיט אַ פערלאָזען גרוי בערדעל, אין אַ לאַנגער קאַפּאָטע און לא־עליכם אַ גרויסער אביון. דעם צונאָמען בעל־תפילה האָט ער בעקומען דערפאַר, וואָס גאַנץ אָפט פלעגט ער ראַוונען פאַרן עמוד און די ימים־נוראים איז ער אַ פּראָפעסיאָנעלער ש"ץ הכלל, ער האָט געהאַט אַ גוטע „רענאָמע".

איז אַנומלט ר' אַנשעל אַרויס פון זיין שטוב אַרבייטען צו „יענעם". ר' בעריש פון גאָפּלאַנסקאַ גאַס איז אַ ריהרעוודיגער לוין־וועבער און ער בעקומט אַרבייט פון עטליכע פאַבריקאַנטען. זיין וואַרשטאַט איז דערום שטענדיג אין גאַנג. ממילא האָט זיך אויך געפונען ביי איהם אַרבייט פאַר ר' אַנשעל'ן. און דאָרט האָט פאַרן בעל־תפילה „אויפגעשיינט די זון". נישט בלויז, וואָס מען האָט איהם דאָרט געגעבען צו פערדינען, האָט ער אויך בעקומען צו עסען און צוטרינקען פון אַלעם בעסטען. מען האָט איהם געשטאָפּט און געקראָפּט. און טרעפט וועה? אַ בתולה. דעם מייסטער'ס 42־יעהריגע טאָכטער און טאַקע צוליב אָט דער בתולה האָט ער אָנגעהויבען פערגעסען אָן זיין ווייב און דערוואַקסענע טעכטער, ביז ער איז לסוף איינגאַנצען נישט אַהיימגעקומען. אַז דאָס ווייב, מיט וועלכער ער האָט אָפּגעוואוינט 28 יאָהר איז געקומען צו איהם פרעגען „היתכן?" און זי האָט איבער איהם אויך געמאַכט „הויך קידוש", האָט דער אַלטער ייד בעזאָכט ערקלערט: „איך האָב דיך מעהר נישט ליב, לאָמיר געהן צום רב".

דער יידענע ווערט פערשוואַרצט דאָס פּנים צוליב דעם מאַנ'ס וויסטער פערליבעניש אויף דער עלטער. זי וויל פערשטעהט זיך נישט הערען פון אַ גט און צוליב איהר ווידערשפּעניגקייט וועט ר' מאיר היינטיגע ימים־נוראים אודאי שוין נישט בעקומען קיין „אַנגאַזשמענט" אַלס בעל־תפילה...

האַנדעלס־אַגענטען—קרבנות פון ווירטשאַפטליכען קריזיס

דער פאַבריקאַנט פון איין זייט און דער סוחר פון דער צווייטער זייט טוען איהם אָן געברענטע צרות.

פּראָיעקט וועגען אַ קאָנפערענץ פון האַנדעלס־אַגענטען.

די קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע, וואָס הערשט אין מסחר, האָט זיך מיט אַ נאָך שטאַרקערער קראַפט אָפּגעשלאָגען אויף די אַגענטען און „רייזענדער".

די סוחרים בעשולדיגען די אַגענטען, אַז אַ דאַנק זייער שעדליכער אינטערווענץ האָבען די פאַבריקאַנטען צוריקגעצויגען די קרעדיטען. זיי זאָגען, אַז עס זענען געווען פאַלען, ווען די פערטרעטער זענען מיטגעריסען געוואָרען פון דער פאַניק־שטימונג און האָבען זיך געווענדעט צו די אינדוסטריעלער איינצושטעלען די ליפערונגען צו די סוחרים, נישט אָפּגעבענדיג זיך קיין דין וחשבון איבער די טרויעריגע פאָלגען פון אַזאַ שריט.

פון דער צווייטער זייט קומט דער פאַבריקאַנט און בעשולדיגט, אַז אַ דאַנק דער ליכטזיניגער האַנדלונג פון דעם פערטרעטער איז מען געקומען צו דער פאַטאַלער לאַגע.

די אַגענטען האָבען זיך נישט גערעכענט מיט דער קרעדיט־פעהיגקייט פון די סוחרים, נור „געשטופּט" אויף רעכטס און לינקס, כדי צו פערדינען וואָס מעהר פּראָוויזיע. און אָט דאָס האָט צוגעפיהרט צו דער קאַטאַסטראָפע.

צי זענען די אַלע בעשולדיגונגען בעגרינדעט און בערעכטיגט? צי קאָן מען אַזוי לייכט פעראורטיילען אַ וויכטיגען עקזיסטענץ און פעהיגען פאַקטאָר, אַ דאַנק וועלכען די אינדוסטריע און האַנדעל האָבען לאַנגע יאָהרען געבליהט און זיך ענטוויקעלט?

די אַגענטען האָבען דאָך מיט זייערע אָנשטרענגונגען בעוויזען וואונדער. אין שלעכטען פאַל זענען די פאַבריקאַנטען געבליבען ביי די גרויסע, נייע פאַבריקס־געביידעס און נייעסטע מאַשינען פון גרויסע פערמעגענס, דער סוחר איז דאָך געבליבען, ווער ביי אַ קליין, ווער ביי אַ גרויס געשעפט און האָבען דערווייל וואָס צו עסען, כדי דורכצוהאַלטען די שלעכטע איבערגאַנגס־צייט, דאַגעגען זענען 95 פּראָצענט פון אַגענטען און רייזענדער אָהן פּרנסה.

די גרויסע סוחרים האָבען אויפגעהערט שיקען רייזענדער, ווייל מען וויל נישט געבען קיין קרעדיט, די פאַבריקאַנטען האָבען שטאַרק בעגרענעצט די פּראָדוקציע און ווילען מאַכען זיכערע, „100־פּראָצענטיגע" געשעפטען.

אָט דערפאַר איז פערשטאָפּט געוואָרען דער הכנסה־קוואַל פון דעם אַזוי־פילזייטיגען אינטערעסירטען עלעמענט, וואָס האָט אין די קאָניונקטור־צייטען פשוט וואונדער געשאַפען.

דער אַגענט געפינט זיך נישט אין דער פּריוויליגירטער לאַגע, ווי דער פאַבריקאַנט, אָדער סוחר, וועלכער קאָן אין קריטישען מאָמענט, אויסניצען זיינע גליקליכער, אַז ער האָט אַ חסכון. מען האָט ווייניג געלייזט און פּרנסה דאַרף מען. דאָס אַלץ האָט פערשלונגען געלד און דערפאַר מוזען די בעלי־חובות רעגולירען און דער סוחר, צו פאַבריקאַנט חובות רעגולירען און דער סוחר, צו פאַבריקאַנט שטעלט זיך ווידער אויף די פיס.

אַנדערש איז די לאַגע פון אַגענט. דער אַגענט מוז אָהן יעדען פאַרדאַנק דאָס איינקאַסירטע געלד דעם פאַבריקאַנט באַלד אַריינשיקען און דאָ קומט נישט אין בעטראַכט, צי דאַרף ער האָבען גענוג אויף ברויט פאַר זיין פרוי און קינדער. און אויב אַנ'אַגענט ערלויבט זיך (וואָס עס געשעהט זעהר זעלטען) צו נעמען אַ קאָנטאָ־פּראָוויזיע, בעטראַכט מען איהם פאַר אַ פּשוט'ען דעפּראַודאַנט, וואָס האָט געדויבט פרעמדע איינגענומען און די רעזולטאַטען זענען פאַטאַלע. עס קאָן מעהר קיין רייד נישט זיין, דער אַגענט זאָל ווייטער קאָנען עהרליך פערדינען אויף ברויט.

מיט אויסנאַהמע פון אַ פּאָר יחידים, האָט איצט דער גרעסטער טייל נישט קיין פּרנסה, מען ווערט אין אַ סך פאַלען פערשטאָסען און פּאַטאַמוירט. כדי איינצושפּאָרען פּראָוויזיע זוכט מען אויסצומיידען דעם פערטרעטער.

אָט די שווערע לאַגע וואָלט מען נאָך אַ סך געקאָנט פערלייכטערן, אויב די אַגענטען־אָרגאַניזאַציעס וואָלטען געשטאַנען אויף דער וואַך פון די בלוטיגע אינטערעסען פון זייערע מיטגלידער.

די וואַרשאַווער אַגענטען־פעראיין האָט זיך געווענדעט צו די אָפּטיילונגען אין אַנדערע שטעט, אַז אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס אין חודש סעפּטעמבער ווערען געעפענט די „מאַרגי וסכּאָדניע" און עס וועט אין לעמבערג פאָרקומען אויך אַ וואַרשאַווער־קאָנגרעס פון די האַנדעלס־קאַמערן, וואָלט געווען געוואונשען דאָרט אָפּצוהאַלטען אויך אַ צוזאַמענפאָהר פון די אַגענטען־אָרגאַניזאַציעס פון גאַנץ פּוילען.

אָט אַזאַ צוזאַמענפאָהר וואָלט האָבען אַ זעהר גרויסע בעדייטונג און וואָלט געקאָנט ווירקען פּאָזיטיוו צו פערבעסערען און שטאַרקען די לאַגע פון די אַגענטען־אָרגאַניזאַציעס.

מען מוז ענערגיש און קאָנסעקווענט נעמען צוגרייטען דעם צוזאַמענפאָהר, וואָס מוז געפינען אַ לעזונג פאַר די ברענענדע פראַגען און פערמיידען אַ פולשטענדיגען צוזאַמענבראָך פון דעם אַקטיווען און טויגליכען עלעמענט, וואָס עס זענען די האַנדעלס־אַגענטען. (ד. מ.)

אַלטשטאַטישער פאָלקס־באַנק

אין לאָדז, פּל. קאָשטשעלני 4, טעל. 133-62

Staromiejski Bank Ludowy w Łodzi Spółdz. z ogr. odp.

Pl. Kościelny 4, tel. 133-62

נעמט אָן מיטגלידער, גיט הלוואות און אַוואַנסען אויף אינקאַסאָ, מאַכט דיסקאָנטעס, נעמט אָן געלד־איבערווייזונגען אויף אַלע שטעט אין פּוילען.

1) ערלעדיגט אינקאַסאָ פון וועקסלען און פראַכטען אויף לאָדז אין אַלע שטעט פון פּוילען, צאָהלט אויס אינקאַסאָס דעמזעלבען טאָג פון אָנקומען. פיהרט טשעק־רעכנונגען פאַר דער קונדשאַפט און גיט אַרויס טשעק־ביכלעך. ערלעדיגט שנעל, פּינקטליך און ביליג.

2) די אָפּשפּאָרונגען–איינלאַגען נעמט אָן די באַנק פון די קלענסטע סומע און ווערען גוט פּראָצענטירט. ס'ווערען אָנגענומען תנאי־אָפּשפּאָרונגען.

ס'ווערען אויך אָנגענומען פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגען, אויף וועלכע די בעזיצער פון די אָפּשפּאָרונגס־ביכלעך קענען געווינען אין משך פון יעדען יאָהר אַ פּרעמיע פון 1000 זלאָטיס.

די איינלאַגען, ווי אויך די טשעק־רעכנונגען זענען פריי פון אַלע מינים שטייערן און אָבצאָהלונגען.

די באַנק האָט אויך איינגעפיהרט אַ יורידישע אָפּטיילונג אונטער דער לייטונג פון אַדוואָקאַט ה' הענריק פינקשטיין

וואו עס ווערט ערטיילט גענצליך אומזיסט יורידישע עצות פאַר די מיטגלידער און אינטערעסאַנטען פון דער באַנק יעדען דינסטאָג פון 5 ביז 6 נאָכמ. — די באַנק איז די איינציגע יידישע קרעדיט־אינסטיטוציע אויף אַלטשטאָט וואָס געהער צום יודישען רעוויזיאָנס־פערבאַנד פון די קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען אין פּוילען און טראָגט די געהעריגע אחריות פאַר אַלע איהרע באַנק־אָפּעראַציעס און דעריבער דאַרף יעדער אָפּגעשפּאָרטער גראָשען אַריינגעטראָגען ווערען אין דער אַלטשטאַטישער פאָלקס־באַנק לאָדז, פּל. קאָשטשעלני 4, טעל. 133.62

Smierć pluskwom i podobnym pasorzytom!

przeprowadzamy

dezynsekcje i dezynfekcje mieszkań

najskuteczniejszym preparatem **„Fumigatore-Cimex"** pod gwarancją

Zakłady Chemiczne „SALVATOR"
Zastępstwo: **Inż. Juljusz Hamer i S-ka**
Łódź, 6-go Sierpnia 1. Tel. 188-58.

Dr. Niewiażski
צוריקגעקעהרט
ספעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכקייט
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8.10 1-3 5-9

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. עלעקטראָ-אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָווענד.
בעזונדער „וואַרטע-זאַל" פאַר פרויען.

Dr. med. **M. Heller**
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
נאַוואַראָט 2, טעל. 179-89
נעמט אָן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אָווענד
פאַר פרויען פון 4—5 נאָכמ.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען.

Dr. med. **J. LUBICZ**
Ortopeda
גראַנסקאַ 28, טעל. 183-17
ספּעציאַליסט פון ביינער און געלענק-קראַנקהייטען
פערקרימונגען פון פליצעס און גלידער
פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וקלאַדקעס געגען פלאַטפוס, מיט קונסטליכע הענט, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען א. א. וו.
נעמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמ.

אַלע יודען מוזען וויסען,
דאָס אַקטען, אינטערציזעס, דראָוויזעס ווי אויך קלאָזעטען און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ערלעדיגט אין פערלויף פון 24 שעה אין דער רעכטסקאַנסולטאַנטען-ביוראָ
„וועסמאַ" צעגיעלניאַנאַ 43.
בעמ. מיר קויפען פּראָטעסטירטע וועקסלען

אַ פראַנט-געוועלב
מיט אַ גרויס שוי-פענסטער
אויף פּיעטריקאָווער גאַס מיט זעמטליכער איינ-רכטונג איז פון זאָפאָרט ביליג צו ליב אָפּריז צו איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען ביי ע. דימאַנד זגערזשער 30, פון 9—11 פאַרמ.
E601

בבית ספרו של **יצחק גאָלדבערג**
(Al. I Maja 16)
יבוקש מלמד מומחה ומסביר מצוין ללימוד גמרא ותוספות. היתרון יתנן למי שכבר שמש בתור מלמד באחד ה„חדרים" המעולים. 3962

אין מיין ביוראָ
ווערט ערלעדיגט ביטעס אין אַלע אורזשענדעס, סאָנדעס, היפּאָטעקען, ירושות, די בעסטע עצות אין יורידישע געשעפטען אויך היפּאָטעקען-חובות
י. זאַמעק פּאַמאַרסקאַ 19
טעלעפאָן 200.10
קלויזולעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה

אַ וואוינונג
פון 4 צימערן מיט אַ קיך און אַלע בעקוועמ-ליכקייטען. פריש רעמאָנטירט אין פראַנט אויפ'ן ערשטען שטאָק אָהן אָפּטרעט-געלד איז אָפּ-צוגעבען. צו ערפאַהרען: נאָווע-צעגיעלניאַנאַ 35, פראָנט 1 שטאָק, צווישען 2—4 נאָכמ.

הולך בתומילך בטח, ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
ידי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רע-יעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער
רעכטסקאַנסולטענטען-ביוראָ פון ה'
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזו-לעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

וויכטיג פאַר דאַמען!
פאַר נאָר **2.50 זל.** מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלעגאַנטסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער ביליגער אויספירונג 50 פראַצ. ווי איבעראַל.
„TOLA"

לעזט!
אַכטונג! ═══ אַכטונג!
קאָנקורענץ-פּרייזען!
כדי צו ערמעגליכן די ברייטסטע קרייזען פון ג' פּובליקום צו בעקו-מען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפגאַהמע' זענען די פּריי-זען אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:
12 שטיק („Express pictures") זל. 2
6 „ פּאַסט-פּאַטאַנראַפיען „ 2
6 „ פּאַסט- . ברויז „ 6
6 „ . „ אויף זייד „ 8
אַכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג
אַן'אָריגינעלע פּאָרטרעט בחנם!!
ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַה-מען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אַכטונג
„PARISIEN"
קונסט-אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

אינזש. אורי גליקליך ווארענט, אַז
איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בע-שליסט צו קויפען וועלכע נישט איז מאַשין, וועלכען נישט איז ארטיקל פון דער טעכנישער בראַנזשע, וועגדעט זיך צוערשט צו אונז
מיר האָבען די גענעראַל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע ערשטקלאַסיגע, וועלט-בערימטע אויסלענדישע פאַבריקען און דע אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען אין פּויל
איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען
שוין גנוצטע לאָקאָמאָבילן, מאָטאָרן, אויטאָמאָבילן אָדער פער שידענסטע אַנדערע אַרטיקלען פון דער טעכנישער בראַנזשע,—בעראָט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט אונז
אונזערע אינזשינערן, ערפאַרענע ספּעציאַליסטען אויף אַלע געביטען, וועלן אייך געבען זייער פאַכמענישע מיינונג, נאָך גע-נויער אויספּראָבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע גאַראַנטיע.
מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אַלע פּונקטן פון דער פּוילישער רעפּובליק. מיט אָפּערטען קענען זיך ווענדע נור פערזאָנען מיט פּראַווטיילאַזער פערגאַנגענהייט, וואָס בע זיצען אַנטשפּרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע ענערגישע און רעפערענצאַטיוועס. געוויסע טעכנישע קענטנישע זענען געווינשט.
מיר ליפערן דאָס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.
ווענדעט זיך שוין צו אונז, דען אָן ריזיקאָ וועט איהר האָבען בעדייטענדע געלד געווינסען:
Inż. Urij Gliklich, Warszawa,
Elektoralna 11/12
skrz. poczt. 393. —— Tel. 36-76.

ŚRODKI DO PIELĘGNOWANIA ZĘBÓW
PULSA
PRZEM. MYDL. I PERFUMER. FR. PULS S.A. WARSZAWA WIERZBOWA

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער היילקאַבינעט-קאָסמעטיק
טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

7-קלאַסיגע שולע און פּרעבעלשולע — פון — ערציהונגס-אַנשטאַלט — די רענאָמירטע
קאַצענעלזאָן-נאַחומאָוו
נאַד לודקאַ 8 (צווישען נאַוואָמיעסקאַ און וואָסקאַדניאַ)
טעלעפאָן 177-01 (פון 11 ביז 2)
קינדער אין שול-צוואַנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז יאָהר ווערען אָנגענומען אין די קלאַסען A, B, C, I, II, III, IV.
אין פּאַרבערייטונגס-קלאַס A° ווערען אָנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 5½—7 יאָר. אין די פּרעבעל-שולן קינדער פון 3—7 י.
חוץ דעם אַלגעמיינעם שול-פּראָגראַם, קענען די אָרטאָדאָקסישע קינדער גענעסען פון נאָכמיטאָג-חדר, וואו ס'ווערט געלערנט גרינדליך אַלע למודי-קודש, דהיינו: חומש, רש"י נ"ך, גמרא ותוספות דורך מלמדים ספּעציאַליסטען אונטער דער פּערזענ-ליכע השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן ר' יעקב בנימין קאַצענעלזאָן. בעמ. די צאָהל שעה'ן, ווי אויך מלדים פאַר למודי קודש זענען היי-יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט. פאַר פּיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פאַר אונבעמיטעלטע עגז. אַ
נאַכמיטאַג-שולע נאַכמיטאַג-חדר | ביליגער ביז 50% | נאַכמיטאַג-פּרעבלשולע

לעזט און אַבאָנירט דאָס
„לאָדזער טאָגעבלאַט"

פּערקויפטע נשמות
שפּאַנענדער ראָמאַן

(126 פאָרטזעצונג)

ווי לאַנג זי איז אַזוי געשטאַנען, האָט זי אַליין נישט געוואוסט, אָבער ענדליך האָט זי דערהערט ווי די טיר עפענט זיך. צוויי פערזאָן זענען אַרויס אין פּאַרק אַריין; די פּירשטין איז צוגעוויקעלט אין אַ מאַנטעל, און נאָך איהר, ער, וועמען האננא האָט ליב געהאַט. אָבער וואָס זאָל עס בעדייטען? היינט האָט ברייטשניידער נישט געהאַט אויף זיך דעם אָפיציר-מונדיר, אויף די אַקסלען זיינע איז געהאַנגען אַרומגענומען אַ לאַנגער מאַנטעל און אויף די לאָקען איז געזעסען אַ קאַ-פּעלושעל מיט אַ פעדער. ביי דער זייט האָט ער געטראָגען אַ שטילעט.

זי איז געבליבען אויסער זיך, דערזעהענדיג ווי די שעהנע פירשטין האַלט איהם אַרום און לעהנט אָן איהר קעפּעל אויף זיין אָרעם. צי האָט זי געוואָלט אַ קוש טהון דעם שעהנעם מאַנספּערשוין, צי איז זי שוין געווען מיט איהם אין אַזעלכע נאָהנטע בעציהונגען?

ביידע האָבען געשמועסט צווישען זיך, אָבער, האננא האָט נישט געקענט פערשטעהן, וועגען וואָס זיי רעדען.

דאָס בלוט האָט איהר אַ שלאָג געטון אין פּנים אַריין, זי האָט פערגעסען אָן דער פּירשטינס דראָהונגען. זי האָט אָנגעשטרענגט אַלע קרעפטען און מיט אַ האַרצרייסענדער שטים האָט זי אויסגעשריגען:

— לודוויג, טייערער מיינער, דאָ, בין איך, דיין האננא!

קאַפּיטעל 54
אין די נעגעל פון אויסגעלאַסענע

אין די קאַטאַקומבען איז געזעסען סאָוואַ מיט טויט-פויגלען, וואו די איבריגע פערברעכער, וואָס זענען געווען מיד נאָך דער טעגליכער אַרבייט, האָבען אָבגערוהט, בלויז צוויי האָבען אַכטונג געגעבען, ביידע פון דעם רויטען פויל'ס באַגדע, כיטרע, דורכגעטריבענע יונגען.

— הערט אויס! — האָט סאָוואַ זיך געווענדעט צו די צוויי אויסוואורפען, — איגענטליך איז עס זעהר ריזיקאַ-ליש פון מיין זייט, וואָס איך רעד מיך אַזוי אַדורך מיט אייך, וועגען אַזאַ וויכטיגע זאַך. אָבער איך דערמאָן מיך איין זאַך. איהר ריהמט אייך אַזוי שטאַרק, דאָס איהר זענט די איינאיינציגע, וואָס קענט אייך אַריינקריגען אין דער באַסטיליע. איינער פון אונזעריגע איז שוין דאָרט געווען און עס איז איהם נישט געלונגען צו דערגעהען דעם סוד פון היינריך-טורם. נעמט איהר זיך דאָס אונטער?

— גוט, — האָבען געענטפערט די רויבער מיט אַ שטאַרקער שטים, — מיר וועלען ווייזען אונזער גאָטשעלניק, אַז ער האָט געווינען אין אונז צוויי פעהיגע שותפים.

— הם.. — האָט סאָוואַ געמורמעלט, — חיט אייך אָבער פאַר פעררעט, ווייל אויב איהר וועט אָנהויבען שפּילען אין אַ פאַלש שפּיל, וועט זיין שלעכט מיט אייך. איך וועל אייך אָפּשניידען די נעז, די אויערען און הענד.

— און איך וועל אייך אָבבראָטען ביים אָפּענעם פייער, — האָט טויט-פויגעל צוגעגעבען גלייכגילטיג.

— איהר קענט אונז צוהאַקען אויף שטיקלעך, — האָבען זיך אָנגערופען די צוויי מאַנסליים, — אויב מיר וועלען פער-ראַטען — וועגען דעם טראַכטען מיר איבערהויפּט נישט, אָבער מיר ווילען איינמאָל בעלוינען דעם מייסטער-עגזאַמין.

— דאָס וועט נישט זיין איהר שאָדען.

— נאָר מיר האָפען, אַז ברייטשנייד וועט אונז גוט בעלויגען דערפאַר. צום טייוועל! דער גאָטשעלניק וועט וועגען אַלעס חיסען, וואָס ער וועט נאָר וועלען.

— אָבער אַזאַ זאַך איז זעהר געפעהרליך.

— מיר ווייסען זעהר גוט דערפון.

— יאָ, יאָ, — האָט טויט-פויגעל געמורמעלט אין דער שטיל, — איך בין נאָר נייגיריג, ווי אַזוי איהר וועט אייך אַריינקריגען אין דער באַסטיליע אַריין.

— דאָס איז זעהר פּראָסט.

— איך וואָלט אַזוי געוואָלט הערען.

איינער פון די מענער, האָט אַ כיטרען שמייכעל גע-טהון.

— אַך, דאָס איז זעהר לייכט. די באַסטיליע-מענשען וועלען אויך לעבען, זיי האַלטען, אַז מען דאַרף לעבען כל זמן מען איז יונג, אַזוי לאַנג ווי די יאָהרען דינען נאָך. התינה האָבען קענען נישט די מענשען, זיי האָבען אַ צוי-קלייגעם געהאַלט, חוץ דעם וויל זיך קיינער נישט בעגראָבען לעבעדיגערהייט. פונדעסטוועגען האָבען די מענשען זייער „סאַמיליע"—חאַ, חאַ, כאַ! — דאָס זענען טאָקע זייערע געליבטע, מיט וועלכע זיי לעבען פון צייט צו צייט — און מיר פערמיטלען אין דעם, אַז די היטערס זאָלען נישט שטאַרבען פון לאַנגווייליגקייט.

— זעהר קאָמיש! — האָט טויט-פויגעל געענטפערט, — אָבער דעמאָלט וועט דער חשד פאַלען אויף אייך.

— זיכער נישט!

— דאָס איז רעטזעלהאַפט!

— עס איז דערביי אַ קליינער סוד — האָט זיך איי-נער פון די רויבער אָנגערופען — אָבער האָט נישט קיין פּעראיבעל, אויב מיר וועלען דעם סוד בעהאַלטען פאַר אונז.

— איהר זענט שפּיצבובים.

— מיר דאַנקען פאַר'ן קאָמפּלימענט.

— און ווען האָט איהר בדעה אַריינצוגעהען אין דער באַסטיליע?

— מאָרגען וועלען מיר דאָרט זיין, און איבערמאָרגען וועלען מיר שוין שפּאַצירען נאָהענט נעבען „היינריך-טורם".

— אויסוואורפען, איהר זאָגט ליגען.

— ניין, ניין, איהר וועט אליין איבערצייגען, דאָס מיר שטעלען נישט איין אונזערע קעפּ אומזיסט.

— און ווען וועט איהר געהען?

(פאָרטזעצונג קומט.)

אַבאָנעמענטס-פּרייז ... אַנאָנסען-פּרייז ...
Redaktor-wydawca R. Hamburski
Własność: S. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 88.